

København

Stemmer til et stumt fag

I København undersøges, hvilken betydning det har, at ny litteratur skabes med udgangspunkt i en genkendelig arbejdshverdag, og om den i så fald kan vække genklang - ikke alene hos de deltagende medarbejdere, men også hos deres kollegaer og ansatte i lignende fag.

10 forfattere + 10 SOSU'er = 10 noveller med SOSU'en i centrum

Der findes næsten ingen skønlitteratur med social- og sundhedsmedarbejdere i hovedrollen. Deraf titlen på Københavns læseprojekt: Stemmer til et stumt fag. Der mangler skønlitterære stemmer, og det vil vi gøre noget ved!

Konkret har 10 forfattere hen over sommeren fulgt 10 SOSU'ers arbejdshverdag i København på 4 forskellige arbejdspladser inden for plejesektoren. Hver forfatterne har så skrevet en novelle, som har SOSU'en og arbejdshverdagen i centrum.

Novellesamlingen "Så længe jeg skal ind af din dør" blev præsenteret den 21. oktober af kulturminister Marianne Jelved og forfatter Anne Grue og Jacob Skyggebjerg på Hjemmeplejen Bispebjerg-Nørrebro. Foto: Kaare Smith.

Lancering af novellerne

Den 21. oktober blev novellesamlingen præsenteret. Novellerne er udgivet af SAXO og kan lånes på biblioteket og læses gratis på ereolen.dk og saxo.com.

Kulturminister Marianne Jelved siger i en pressemeddelelse:

"Så længe jeg skal ind ad din dør" er et rigtig godt eksempel på det unikke, litteraturen kan. Når vi læser en novelle om en sosu-medarbejders arbejdsliv og de glæder og sorger, der følger med, så

rykker vi tættere på deres verden og kan nemmere forstå den. Litteraturen styrker vores fællesskab og derfor er ønsket med Danmark Læser også at få flere til at læse”.

Det næste skridt for Københavns læseprojekt er nu at formidle novellerne til SOSU-medarbejdere over hele landet. Dette sker bl.a. via et samarbejde med FOA og brug af deres medier, via fysiske events på arbejdspladserne samt brug af bibliotekernes rum og medier.

Marianne Jelved og forfatter Jacob Skyggebjerg hilser på hinanden med knoerne. Foto: Kaare Smith.

Tovholder

Dorthe Hammerich Rasmussen
Kommunikationsmedarbejder & Projektleder,
Københavns Hovedbibliotek

Tlf.: 2499 0965

dorthe.hammerich.rasmussen@kff.kk.dk

Hovedbiblioteket
Krystalgade 15
1172 København K

De 4 arbejdspladser:

- Plejehjemmet Kirsebærhaven i Valby
- Hjemmeplejen
Vanløse/Brønshøj/Husum
- Hjemmeplejen Bispebjerg Nørrebro
- Bocenter Sundbygård på Amager

De 10 forfattere:

- Anna Grue
- Anne-Cathrine Riebnitzsky
- Charlotte Weitze
- Jakob Skyggebjerg
- Jesper Wung-Sung
- Juliane Preisler
- Lea Løppenthin
- Peder Frederik Jensen
- Søren og Lotte Hammer
- Thorstein Thomsen

Læs Københavns egevaluering herunder.

EVALUERING

STEMMMER TIL ET STUMT FAG

10 sosu'er / 10 noveller

KØBENHAVNS KOMMUNE
Kultur- og Fritidsforvaltningen
Hovedbiblioteket

Danmark
Læser.dk

Vejledning: At skabe vedkommende litteratur til nye læsere via arbejdspladsen

Den nye litteratur har i dette projekt taget form af en bog med 10 noveller, der har social- og sundhedsmedarbejdere (sосу'er) i centrum. Men modellen for at øge læselysten ved at skabe og formidle vedkommende litteratur via arbejdspladsen, kan udmøntes på mange måder, den kan skaleres op og ned, og den kan anvendes til andre målgrupper.

Vigtige elementer:

- 1-2 biblioteker og/eller kulturhuse med 2-3 dedikerede biblioteks- og/eller kulturhusmedarbejdere
- 1 fagforening
- 2-3 fællestillidsrepræsentanter, evt. suppleret med lokale tillidsrepræsentanter
- 4 arbejdspladser med 4 dedikerede ledere
- 4-6 kontaktpersoner fordelt ligeligt på de 4 arbejdspladser
- 2-3 relevante forvaltninger
- 10 forfattere (eller andre kunstnere)
- 10 udvalgte medarbejdere
- 1 forlag (afhængig af produkt kan det være aktuelt med en anden partner)

Fremgangsmåde:

OBS: Hvis man som os vil evaluere sit projekt via spørgeskemaer, så er første step at gennemføre en nulpunktsmåling, inden aktiviteterne skydes i gang.

1. Start med at finde de rette biblioteks- og/eller kulturhusmedarbejderne og udnævn en projektleder.
2. Sørg herefter for at undersøge, hvem din målgruppe er, hvad du vil dem og hvorfor. Inddrag den relevante fagforening som partner – der er uvurderlig viden om målgruppen at hente.
3. Inddrag nu tillidsrepræsentanterne for at få endnu mere viden om målgruppen og for at klarlægge, hvordan du bedst muligt kommer ind på arbejdspladserne. Hvis du ikke allerede har udset dig arbejdspladserne, kan de også hjælpe med det.
4. Få fat i de forvaltninger, hvor din målgruppe hører under (hvis du arbejder med private virksomheder, kan dette trin springes over). Indhent de nødvendige tilladelser til at gå videre med arbejdet.

Foto: Bogen med de 10 noveller

5. Nu skal de udvalgte arbejdspladser aktiveres. Sørg for, at chefen på hver arbejdsplads er med på idéen. Sørg for at gøre klart, hvad du kræver af arbejdspladsen, og hvad de får til gengæld. Få en tilgængelig kontaktperson på hver arbejdsplads – ikke chefen. Det kan fx være en tillidsrepræsentant, en sekretær eller en afdelingsleder.
6. Få fat i de relevante kunstnere. Sørg for at gøre klart, hvad de skal levere og hvornår. Giv dem herefter frie rammer (det er kunstnere!), men opstil de båndspænd, der er nødvendige (eksempelvis: formatet: en novelle á max 30 sider, etik: det er fiktion – individer må ikke kunne genkendes).
7. Lad kontaktpersonerne på arbejdspladserne udvælge de relevante medarbejdere, som har lyst til at deltage.
8. Match nu kunstnere og medarbejdere to og to. Hver medarbejder har en kunstner med på arbejde og skal som udgangspunkt ikke ændre noget i sin arbejdsdag. Kunstnerne er på research og skal primært observere, men kan naturligvis også spørge undervejs.
9. Inddrag nu forlaget og lad kunstnerne gøre deres arbejde. Følg tilblivelsen af litteraturen tæt. Du kan kvalitetssikre og tjekke, at de etiske retningslinjer bliver fulgt. Men lad redaktør og kunstnere om udførelsen. Det er vigtigt, at de får lov at udfolde deres kreativitet på deres egen måde.
10. Nu er du klar til at præsentere og formidle den færdige litteratur til målgruppen på arbejdspladserne. Hvis den falder i deres smag, vil de anbefale den til deres kolleger, venner og bekendte. Husk også at bruge kunstnernes, fagforeningens og forvaltningernes kanaler og netværk til at udbrede det glade budskab. Og inviter gerne pressen med til lanceringen.

Formidlingstips: Du kan lancere litteraturen ved større events på arbejdspladserne. Prøv at få både medarbejdere og kunstnere med. Du kan vælge også at formidle litteraturen i mindre grupper til guidede fælleslæsninger på arbejdspladserne. Vær dog her opmærksom på, at dette kræver særligt uddannede læseguides.

Foto: Boglancering på hjemmeplejen Bispebjerg-Nørrebro og Vanløse-Brønshøj-Husum.

Øverst: Johnny Nielsen, sosu-hjælper Hjemmeplejen Bispebjerg-Nørrebro. Nederst: Sandie Jenkinson, sosu-hjælper Kirsebærhaven. Fotograf: Kaare Smith.

I ”Stemmer til et stumt fag” har vi i form af en bog med ti noveller om den københavnske plejesektor skabt ny litteratur for og med social- og sundhedsmedarbejdere (sosu’er) og deres kolleger. Der er over 60.000 sosu’er ansat rundt omkring i landets kommuner, ca. 700 af dem arbejder på de fire arbejdspladser, der har medvirket i projektet. Det er en fokuseret indsats, men metoden bag kan kopieres og anvendes på alle mulige andre målgrupper, med flere eller færre ressourcer til rådighed og med andre kunstneriske produkter som middel – fx digte, sangtekster eller et teatermanuskript.

Vejledning – skalerbar inspiration

Vi har derfor indledt denne rapport med en vejledning til, hvordan man kan skabe vedkommende litteratur til nye læsere via deres arbejdsplads. Det gør vi dels for at give et hurtigt overblik over vores projekt, dels for at illustrere, at dette projekt består af en række elementer og en fremgangsmåde, som kan tilpasses og skaleres op og ned alt efter ressourcer og målgruppe. Vejledningen kan altså fungere som model for andre biblioteker og kulturinstitutioner og bruges til at nå nye læsere og nye målgrupper.

I resten af rapporten evaluerer vi de enkelte elementer i vores eget projekt. Vi inddrager både egne erfaringer og nogle af resultaterne fra vores spørgeskemaundersøgelse. Bagest er vedhæftet den samlede foreløbige rapport med resultater fra de første to målinger. Desuden har vi samlet en række gode råd, værktøjer og inspiration til andre biblioteker på projektets website. Det finder du på sitet stemmertiletstumtfag.dk under menupunktet: for biblioteker.

God fornøjelse med læsningen!

Daniel Rastén, Thomas Thomsen og Dorthe Hammerich Rasmussen fra Stemmer til et stumt fag

AKTIVITETER

10 sosu'er tager hver en forfatter med på arbejde

Lanceringsevents på fire arbejdspladser

Novellerne udkommer som e-bog, trykt bog og lydbog

Bogmærker med reklame for læseeftermiddage

Måling gennemføres igen på fem arbejdspladser

Analyse af målinger

Arrangement på Københavns Hovedbibliotek

Brochurer om projektet og invitationer til events uddeles

Nulpunktsmåling gennemføres på fem arbejdspladser

Så længe jeg skal ind ad din dør

Så længe jeg skal ind ad ... af Juliane Preisler, Lotte Hammer, L...

Leveringsled: 1,2 hverdage
Pris kr. 54,95

Non-profit salg af bog iværksættes pga. efterspørgsel

Udstillinger, plakater og storskærme i biblioteker

Projektet får egen website

10 guidede fælleslæsninger afholdes på arbejdspladser

Der holdes masser af møder med forvaltninger, FOA og arbejdspladser

Videofilm optages med fire af forfatterne

Inspirationskatalog til biblioteker

Marts 2014

Februar 2015

1. At øge lysten til at læse ved at skabe vedkommende litteratur, som vækker genklang

Uddrag fra projektbeskrivelsen – hvad var det, vi ville?

”Vi ønsker at motivere ikke-læsere med en praktisk erhvervsuddannelse til at vælge skønlitteraturen til. Vores målgruppe er social- og sundhedshjælpere og –assistenter, og vi går efter at tænde målgruppens lyst til at læse – for derigennem at motivere til mere læsning” (s. 2 i projektbeskrivelsen).

”Idéen er at få målgruppen til at opleve den skønlitterære fortælling som vedkommende, interessant og genkendelig ved at bringe både fortællingen og forfatteren ind i en hverdagsnær, arbejdsrelateret sammenhæng. Vi skaber ny litteratur, som er vokset direkte ud af social- og sundhedsmedarbejdernes hverdag, og som derfor vækker genklang ikke alene hos de deltagende medarbejdere, men også hos deres kolleger - og hos ansatte i lignende fag og på lignende arbejdspladser” (s. 2 i projektbeskrivelsen).

”Vi vil nedbryde nogle af de barrierer, som står mellem målgruppen og læsning af skønlitteratur. Både når det handler om manglende interesse og lav identifikation med litteraturen, og når det handler om færdigheder” (s. 3 i projektbeskrivelsen).

Hvordan gik det så?

Det var vores tese, at skabelsen af ny litteratur udsprunget direkte af sosu’ernes arbejde, det direkte møde mellem forfatter og sosu og forankringen af litteraturen på arbejdspladsen ville bidrage til at nedbryde barrierer ift. manglende interesse og lav identifikation. Ikke mindst fordi der findes meget lidt skønlitteratur om netop sosu’erne – som afspejlet i projektets titel: Stemmer til et stumt fag.

Novellerne: Respekten, forståelsen og det essentielle ordforråd

Det har på flere måder vist sig at holde stik. Flere af de sosu’er og forfattere, der var på arbejde sammen, knyttede bånd ud over deres fælles arbejdsdag. Der er tale om gensidig respekt, og der var flere af sosu’erne, som fremhævede, at ’deres’ forfatter vist ’fik sig en øjenåbner’. Som en af sosu’erne udtrykte det:

”Jeg tror, folk har brug for at se, hvem vi er som mennesker.”

Flere sosu’er fremhæver den respekt og anerkendelse af deres arbejde, der ligger i, at professionelle forfattere skriver om deres fag.

Man hører meget om os i medierne, ikke altid lige positivt. Og den her bog, den fortæller bredt om, hvor bredt vi egentlig favner. For det gør vi jo.

- Randi, sosuhjælper Nørrebro, om novellerne i ”Så længe jeg skal ind ad din dør”, interview i Radio24syv 22.10.2014

Sosu’erne giver også udtryk for, at det er godt, at forfatterne tilegner sig og anvender det sprog og de ord, som sosu’erne anvender i deres arbejde. Det er positivt, at miljøet er genkendeligt, og at man kan spejle sig i de problematikker og situationer, der bliver skildret.

Det er kompetente mennesker, der møder svære etiske problemstillinger i deres arbejde. Det har jeg stor respekt for.

- Anne-Cathrine Riebnitzsky, forfatter, om sosu’erne ved arrangement på Hovedbiblioteket d. 27. 11. 2014

Vedkommende litteratur som løftestang og ekstra motivation

Der ligger en fare i at litteraturen er hverdagsnær; det kan blive ensformigt og for snævert – hvor litteraturen jo netop kan åbne verdener op. Det er derfor vigtigt, at:

- ✓ forfatterne er forskellige, både ift. genrer og skrivestil
- ✓ litteraturen er af høj kvalitet
- ✓ der er tale om fiktion, så forfatterne har frie hænder til at fortælle historier
- ✓ den genkendelige litteratur er en *indgang* til litteraturen; en løftestang og en ekstra motivation, men ikke et mål i sig selv

Der bliver talt litteratur i hele huset nu. Jeg har hørt diskussioner om at læse krimier og kærlighedsromaner, og nogle anbefaler bøger til hinanden. Det har jeg altså ikke oplevet før.

- Afdelingsleder Birte Rasmussen, Kirsebærhaven, februar 2015

Jeg synes det er dejligt at der er nogle mennesker der har været nysgerrige omkring vores arbejde og har fået nogle rigtig gode historier med fra hverdagslivet.

- Kommentar fra en sosu i spørgeskema januar 2015

Resultater fra spørgeskemaundersøgelse

En væsentlig del af vores projekt er at følge udviklingen i læselyst på arbejdspladserne via en spørgeskemaundersøgelse, som forestås af forsker Christian Berg, Research Fellow/Post. Doc. hos Department of Business & Politics, Center for Civil Society Studies, CBS.

Dette gøres ved at gennemføre tre surveys, som foretages ved projektets opstart (nulpunktsmåling), ved projektets afslutning (midtvejsmåling) og ½ år efter projektets afslutning (slutmåling). Slutmålingen gennemføres ca. ½ år efter projektets afslutning for at få en indikation af projektets effekt på målgruppens læseadfærd.

De foreløbige resultater

Den foreløbige rapport fra de to første målinger – nulpunktsmåling maj 2014 og projektafslutningsmåling januar 2015 - er lagt ind som appendiks bagest i denne evaluering (fra s. 21). Slutmålingen gennemføres i efteråret 2015. Den endelige rapport af projektets effekt på målgruppens læseadfærd vil foreligge herefter og vil inkludere målinger fra kontrolarbejdspladsen.

Vi havde forestillet os at gennemføre surveyen fortrinsvist online, men endte efter gode råd og erfaringer fra FOA, SUF og vores kontaktpersoner på arbejdspladserne med at bruge en blanding af print og online til nulpunktsmålingen. Vi kunne her konstatere, at det gik bedst med besvarelserne på print, hvorfor projektafslutningsmålingen blev gennemført alene på print. Dette er naturligvis temmelig ressourcekrævende, men var med til at sikre en høj besvarelsesprocent.

Et repræsentativt grundlag – en god svarprocent

Der er på de fire medvirkende arbejdspladser i alt knap 1100

medarbejdere, heraf 650-700 som falder inden for vores kernemålgruppe; sosu'ere. Vi opnåede en svarprocent på ca. 40. Dette gør målingen repræsentativ for de medvirkende arbejdspladser. Med Christian Bergs ord:

Vurderingsmæssigt er populationen repræsentativ for arbejdspladserne, men særligt for sosu-gruppen, det vil sige for social- og sundhedsassistenter, samt social- og sundhedshjælper (se s. 24).

At opnå den høje svarprocent krævede engagerede kontaktpersoner og ledelsesopbakning på arbejdspladserne, rykkerrunder, lodtrækning om gavekurve og en ihærdig og vedholdende indsats fra os i projektgruppen, som står for distribution og indsamling af skemaerne.

Et litteraturformidlingsprojekt med stor gennemslagskraft

Vores egen oplevelse af projektets succesfulde modtagelse i målgruppen bekræftes af målingerne:

- 87 % af sosu'erne har kendskab til bogen og projektet
- 61 % har fået, købt eller lånt bogen
- 50 % har læst en eller flere noveller i bogen
- 34 % overvejer at læse i bogen
- 39 % deltog i en lanceringsevent
- 29 % ville gerne have deltaget i en lanceringsevent, men var forhindret

Christian Berg konkluderer, at:

Samlet set har projektet tæt kobling med sosu-gruppen som målgruppe for projektet, således har 87 % kontakt med projektet enten ved at have modtaget bogen aktivt eller ved at have hørt om bogen og projektet. Samlet set har 50 % af sosu-gruppen faktisk læst en eller

flere af novellerne i bogen. Sosu-gruppen må siges at have taget projektet til sig, når halvdelen af gruppen på arbejdspladserne aktivt har læst i den litteratur, som projektet har medvirket til at få skabt og formidlet. Yderligere 34 % overvejer at læse i bogen, men det er endnu for tidligt at vurdere om de aktivt vil gøre det. [...] Derudover deltog 39 % af sosu-gruppen i en reception i forbindelse med lancering m.v. [...] Projektet har dermed vurderingsmæssigt haft meget tæt kontakt med den tiltænkte gruppe for projektet. [...]

Gruppen kunne have fravalgt deltagelse, men det fremstår således, at det er lykkedes for projektarrangørerne at få inkluderet størstedelen af særligt den primære målgruppe. En række af de andre faggrupper har ligeledes været interesserede og ville for nogle respondents vedkomne også gerne have været involveret mere (se s. 29).

Stigende læselyst blandt sosu'erne

Kernen i vores projekt er at stimulere læselysten, og vi har derfor også spurgt ind til målgruppens selvoplevede læselyst. Og her ser vi en stigning på 5 %-point blandt de sosu'ere, som vurderer deres lyst til at læse som 'meget stor' – den stiger fra 25 % i nulpunktsmålingen til 30 % i målingen efter projektets aktiviteter. Tilsvarende er gruppen med 'lille' eller 'meget lille' læselyst faldet fra 18 % til 14 %.

*Jeg syntes at det er et fantastisk stykke arbejde der er lavet, og skønt at andre kan få et indblik i vores dagligdag.
Så af hjertet tak :)*

- *Kommentar fra en sosu i spørgeskema januar 2015*

Sosu'ernes selvoplevede læselyst – tabel (s. 30)

	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Meget stor	25%	30%	+5
Stor	30%	29%	-1
Hverken/ eller	25%	26%	+1
Lille	13%	10%	-3
Meget lille	5%	4%	-1
Ved ikke	2%	1%	-1
Hovedtotal	100%	100%	

Tallene er afrundede

Flere sosu'er læser skønlitteratur

Vi har også spurgt ind til, hvor mange sosu'er, der læser skønlitteratur, da mere læsning af skønlitteratur også er et væsentligt formål med projektet. Som det fremgik af Kulturvaneundersøgelsen 2012, svarer 13 % af kvinderne, at de aldrig læser skønlitteratur, mens den tilsvarende andel for mændenes vedkommende er 31 %.

Kønssforskellen er vigtig i forbindelse med vores projekt, da langt størstedelen af sosu'er er kvinder – 92 % af sosu'er organiseret i FOA er kvinder.

I nulpunktsmålingen svarer 19 % af sosu'erne, at de aldrig læser skønlitteratur. I målingen efter projektet er denne andel faldet med 4 %-point til 15 %. Sosu'erne læser altså mere skønlitteratur efter projektet, hvilket hænger godt sammen med den øgede læselyst.

Udviklingen i antal sosu'er, der læser skønlitteratur – tabel (s. 30)

	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Ja	81,27%	85,19%	+4
Nej	18,73%	14,81%	-4
Hovedtotal	100,00%	100,00%	

Med Christian Bergs ord:

Målingen viser således en øget læselyst og læsning af skønlitteratur i målgruppen som følge af projektet – i hvert fald på den korte bane. Varigheden af denne effekt kan der ikke siges noget om på nuværende tidspunkt (se s. 31).

En velkommen bog om hverdagens dilemmaer

I målingen efter projektet er der i skemaet mulighed for at skrive kommentarer til bogen og projektet. Generelt udtrykker disse åbne kvalitative kommentarer stor ros til projektet (se s. 28). Således udtrykker en social og sundhedshjælper:

Det er en underholdende måde, at nikke genkendende til sin egne arbejdsmål/hverdagshistorier

Nogle af kommentarerne til bogen er:

- *Rigtig godt skrevet, stor indlevelse i en sosu's hverdag*
- *Jeg syntes det var en god bog om de dilemmaer man kan komme ud for*
- *Jeg synes at novellen (kolonihaven) var rigtig god.*

- *Godt initiativ, og en god måde historierne er skrevet på. Meget virkelige og rammende.*

Enkelte er mere kritiske:

- *Flere af novellerne virkede konstruerede. Et par af dem var gode - resten elendige.*

Nogle har kunnet anvende bogen i andre sammenhænge:

- *Har brugt flere af novellerne på aftenskolen.*

Et anerkendende, nysgerrigt projekt – en god øjenåbner

Kommentarerne om projektet er generelt meget positive og afspejler den oplevelse af anerkendelse af faget, som tidligere er fremhævet som en vigtig del af dette projekt (se s. 29). Det genkendelige og vedkommende i fortællingerne fremhæves, og litteraturen omtales positivt. Desuden nævnes det som væsentligt, at udenforstående kan få et indblik i sosu-faget via novellerne – det er en øjenåbner.

- *Super god ide. Dejligt med de forskellige noveller. Godt med et fokus på det stumme fag.*
- *Jeg synes det er en virkelig anerkendelse af min personalegruppes faglighed og en øjenåbner der bliver serveret i en form der er let tilgængelig. Ligeledes at arrangementet hvor nogle af forfatterne fortalte om arbejdet med teksterne og oplæsning var virkelig interessant og lærerigt.*

- *Dejligt at der blev sat fokus på vores fag. Godt initiativ. Jeg kunne kende mig selv i nogle af historierne.*
- *Jeg synes det er en fantastisk god måde at inddrage læsning/litteratur på den måde.*
- *Jeg synes det er dejligt at der er nogle mennesker der har været nysgerrige omkring vores arbejde og har fået nogle rigtig gode historier med fra hverdagslivet.*
- *Jeg syntes at det er et fantastisk stykke arbejde der er lavet, og skønt at andre kan få et indblik i vores dagligdag. Så af hjertet tak :-)*
- *God øjenåbner - øget kendskabet til faget mange facetter.*
- *Synes det er et super godt initiativ. En lille øjenåbner for hvem vores fag er ukendt.*
- *Rigtig spændende projekt, der viser hverdagen for sosu'ere.*

Christian Berg konkluderer:

Overordnet har sosu'erne taget meget godt imod projektet og fremstår som værende glade for fremgangsmåden og den opmærksomhed de som faggruppe har opnået. Interessen for projektet understreges også af interessen fra de andre faggrupper, der gerne ville have haft en bredere udbredelse af projektet, en sygeplejerske skriver således: "Spændende projekt, men det er ikke bredt nok ud til andre end fagpersonale (se side 29).

Flere resultater fra de første to målinger kan læses i den samlede foreløbige rapport sidst i denne evaluering (fra s. 21).

Guidet fælleslæsning på arbejdspladserne

At afholde guidede fælleslæsninger på arbejdspladserne var både godt og sværere end forventet. Vi afholdt i alt 10 fælleslæsninger fordelt på de fire arbejdspladser. Hver fælleslæsning omhandlede én af de noveller, som var blevet til på baggrund af arbejdspladsen.

Vi fik fremstillet et bogmærke, hvor vi gjorde opmærksom på fælleslæsningerne, og det blev lagt ind i de bøger, vi havde med til medarbejderne til de velbesøgte lanceringsevents. Vi lavede desuden invitationer til hver arbejdsplads, som vores kontaktpersoner sørgede for at distribuere.

I alt deltog ca. 75 personer i en eller flere fælleslæsninger. Deltagerantal per gang var 4-12 personer med et gennemsnit på ca. 7.

Vores succeskriterium var, at 100 personer skulle deltage i en fælleslæsning, hvilket altså ikke er helt opfyldt. Mere om det svære ved fælleslæsningerne nedenfor. Men først det gode.

Det gode: nye læseoplevelser, fællesskab – og Peters Jul

Guidet fælleslæsning er en inkluderende metode, hvor deltagerne kan møde op uden forberedelse. Læseguiden læser højt af novellen, og der diskuteres undervejs. Det inkluderende og kravfrie aspekt ved fælleslæsning er afgørende; det betyder dels, at nysgerrige kan vælge spontant at slutte sig til en læsning, dels at ingen risikerer at udstille sig selv som dårlig eller uøvet læser.

Læsevejledernes uddannelse er vigtig, og det kan stærkt anbefales at anvende erfarne vejledere. Vores læsevejledere er bibliotekarer, som er uddannede fra Læseforeningen i metoden guidet fælleslæsning. Læs mere på www.laeseeforeningen.dk

Der er ingen krav til, at deltagerne i en fælleslæsning skal sige noget; at lytte er lige så vigtigt. Desto vigtigere er det, at vejlederne formår at gribe fat i de tematikker, som de deltagere, der vælger at ytre sig, giver udtryk for. Vejlederne kan skabe trygge rammer og facilitere en tvangfri og levende snak om den litteratur, der læses op. Som en af deltagerne udtrykte det:

Jeg havde læst novellen på forhånd, men det er først nu, jeg oplever, hvad den egentlig handler om.

- Deltager i fælleslæsning på Bispebjerg-Nørrebro, november 2015

Den positive oplevelse af at dele litteratur og være fælles om en fortælling medførte, at nogle af medarbejderne aftalte at mødes i julemåneden og læse Peters Jul sammen. Et konkret eksempel på, at fælleslæsning kan inspirere til at tale om og dele litteratur på arbejdspladsen.

Der var én, der kom og var helt udmattet og udstrålede, at hun faktisk ikke havde lyst til at være der. Men hun blev helt fanget undervejs, lavede op og var rigtig meget med til at diskutere novellen. Det var en virkelig fantastisk oplevelse.

- Læseguide om oplevelse af fælleslæsning på Bispebjerg-Nørrebro

Det svære: arbejdstid og etiske overvejelser

Der var flere udfordringer forbundet med at afholde fælleslæsninger på arbejdspladserne. Dels praktiske, dels indholdsmæssige.

De praktiske udfordringer var især forbundet med arbejdstid. Nogle steder kunne medarbejderne bruge deres arbejdstid på at deltage i fælleslæsning. Andre steder deltog de i deres fritid. Dette gør naturligvis en forskel. Desuden arbejder denne erhvervsgruppe i treholdsskift, og det er vanskeligt at lægge fælleslæsninger på tidspunkter, som ikke udelukker nogen fra deltagelse. Endelig afholdt vi i projektets ramme 2-3 fælleslæsninger hvert sted, hvilket gør det vanskeligt at bygge grupperne op og lade ordet sprede sig om deltagelse. Guidede fælleslæsninger består typisk af forløb på 8-12 gange.

De indholdsmæssige udfordringer opstod primært i forbindelse med socialpsykiatrisk bocenter Sundbygård. Grundet beboernes alvorlige problematikker, kunne medarbejderne kun deltage i læsegrupper, såfremt 'deres' beboere var med. Nogle medarbejdere og beboere kunne i en vis grad genkende karaktererne i novellerne, som i forfatterens optik var fiktive, men som alligevel var inspireret af de personer, de havde mødt på deres arbejdspladsbesøg. Denne problematik betød, at læsevejlederen i samråd med stedets kontaktperson valgte at læse en novelle inspireret fra en af de andre arbejdspladser i stedet for den planlagte.

Gode råd til fælleslæsninger på arbejdspladser

- Afsøg muligheden for at medarbejderne kan bruge deres arbejdstid til fælleslæsning

- Afvej *nærhed og positiv genkendelighed* af miljø over for evt. problematik ved oplevet *genkendelse af enkeltindivider*
- Hav tålmodighed. Det tager tid at udbrede fælleslæsning på en arbejdsplads, hvor der ikke sædvanligvis tales så meget litteratur
- Brug erfarne læsevejledere, som kan håndtere uventede situationer og lade sig inspirere af anderledes miljøer

Altså, jeg synes, der er mange gode noveller, der er mange, der fanger, og jeg synes, de har ramt rigtig bredt. Jeg synes, det er en god bog, der er kommet ud af det.

- Jeannie, sosuhjælper Bispebjerg, om novellerne i "Så længe jeg skal ind ad din dør", interview i Radio24syv 22.10.2014

Foto: Boglancering på Sundbygård.

Jeg synes, den er godt beskrevet... den lægger godt op til debat om hvilke ting, vi kan komme ud for, når vi træder ind bag folks døre og også møder deres pårørende.

- Kim, sosuhjælper Nørrebro, om novellen "Beundreren" af Anna Grue, interview i Radio24syv 22.10.2014

Foto: Boglancering på Kirsebærhaven

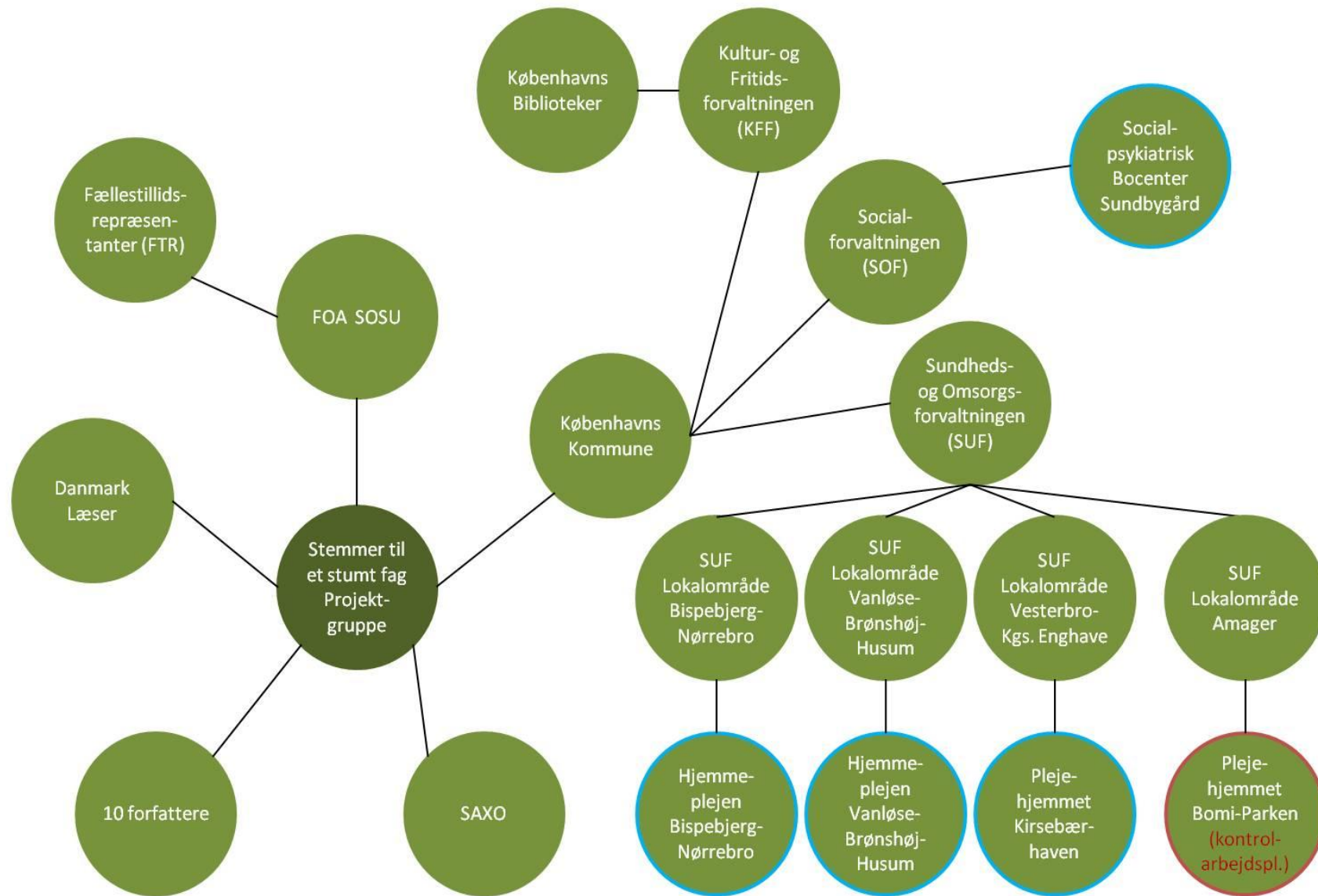

Øverst: Bente Touray, sosu-hjælper Hjemmeplejen Vanløse Brønshøj Husum. Nederst: Karina Hersnæs, sosu-assistent Sundbygård.
Fotograf: Kaare Smith.

Stemmer til et stumt fag - evalueringsrapport

SAMARBEJDSPARTNERE

2. Netværk og samarbejdspartnere

Vi havde på forhånd allieret os med to afgørende samarbejdspartnere: fagforeningen FOA SOSU og forlaget Saxo. Det viste sig imidlertid, at det nødvendige samarbejdsnetværk var mere omfattende, end vi havde forudset. For at kunne involvere fem arbejdspladser inden for plejesektoren skulle vi indhente tilladelser fra Socialforvaltningen (SOF) og Sundheds- og omsorgsforvaltningen (SUF) samt fem lokalområdechefer herunder. Først herefter kunne vi gå i dialog med de enkelte arbejdspladser om at deltage i projektet.

Den indledende fase var derfor mere tidskrævende end ventet. Til gengæld sikrede disse indledende øvelser os en god og sikker platform, da vi gik i dialog med arbejdspladsernes ledelse, som alle var meget positive over for vores projekt.

Det personlige møde og gensidigt samarbejde med arbejdspladser

Der er rigtig meget koordinering og planlægning i projektet; ikke mindst pga. de mange samarbejdspartnere. En del af denne

koordinering og planlægning er af praktiske årsager foregået via mail og telefon. Men vi har også lagt meget stor vægt på det personlige møde. Netop fordi vi har at gøre med en for bibliotekerne ny målgruppe og nye samarbejdspartnere, har det været afgørende at etablere et personligt netværk. Projektleder har derfor prioriteret at deltage i møder på hver arbejdsplads med hhv. ledelse og kontaktpersoner, både i opstarten, i overgangen mellem faser og i forbindelse med gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen. Desuden har projektgruppen i forskellige sammenhænge, blandt andet ved videooptagelser og lanceringsevents på arbejdspladser, deltaget personligt. Det personlige kendskab har været afgørende for at løse udfordringer undervejs – og for at give projektet vinger.

Fordelene ved de mange samarbejdspartnere

Hver samarbejdspartner er afgørende for projektet på hver sin måde. Og hver samarbejdspartner har fået værdi med fra projektet. Dette er illustreret i nedenstående figur.

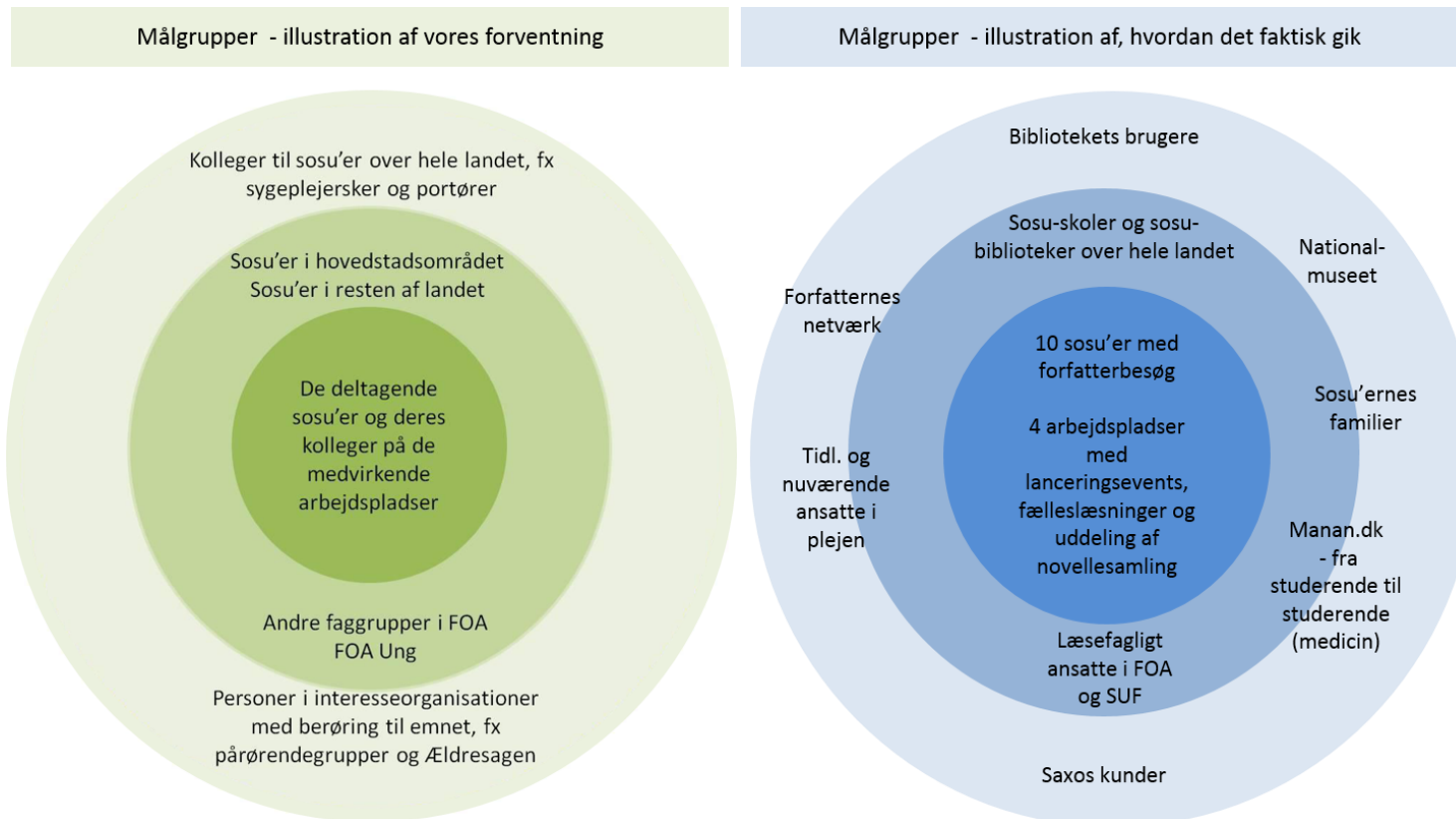
SAMARBEJDSPARTNERE – What's in it for me?

	Fordele for partner	Fordele for projektet
FOA og fælles TR	<p>Positiv eksponering af faget og af fagforening Bidrag til læsemotivation, som FOA har fokus på</p> <p>★★★</p>	<p>Uvurderlig indsigt i faget, dagligdagen og udfordringer Indsigt i erfaringer med læseindsatser i FOA regi Mediekanaler direkte til målgruppen</p> <p>★★★</p>
Danmark Læser	<p>Et læselystprojekt, der viser, hvad litteraturen kan: åbne verdener, bygge bro mellem mennesker og give et overset fag et løft</p> <p>★★★</p>	<p>Øget eksponering og gennemslagskraft – del af en fælles kampagne, ministerdeltagelse og PR støtte</p> <p>★★★</p>
10 forfattere	<p>Research i et miljø, der ellers er svært tilgængeligt Eksponering i et profileret og positivt projekt</p> <p>★★★</p>	<p>Professionelle forfattere, der borger for god kvalitet Eksponering af projekt og bog i forfatterens netværk</p> <p>★★★</p>
SUF og SOF	<p>Positiv eksponering af et af forvaltningernes store erhverv Bidrag til læsemotivation, som især SUF har fokus på</p> <p>★★★</p>	<p>Sikrer adgang til arbejdspladserne og afgørende information om strukturer og etiske retningslinjer Indsigt i erfaringer med læseindsatser i forvaltningsregi</p> <p>★★★</p>
Arbejdspladser	<p>Positiv eksponering af arbejdspladsen Forfatterbesøg, litteraturevents og bogen Fokus på læsning og læselyst på arbejdspladsen og et positivt skub til medarbejderens læsemotivation</p> <p>★★★</p>	<p>Altafgørende for projektets gennemførelse: indgang til sосу'er, indblik i arbejdspladsen, lokaler til lanceringer og fælleslæsninger, sørger for distribution af invitationer, spørgeskemaer og bøger</p> <p>★★★</p>
De 10 sosu'er	<p>Personligt og unikt møde med en forfatter Mulighed for at vise, hvem sosu'erne er – og aflive fordomme</p> <p>★★★</p>	<p>Altafgørende for projektets gennemførelse: muliggør forfatterens research, nogle stiller op til fotografering og pressekontakt, er kernen i projektet</p> <p>★★★</p>
Kbh Biblioteker	<p>Positiv eksponering af bibliotekerne som samarbejdspartner i et profileret initiativ Gratis bøger til udstillinger og arrangementer</p> <p>★★★</p>	<p>Bredt netværk til promovning af fælles læseprojekt Udstilling og promovning af bog på tværs af bydele</p> <p>★★★</p>
Saxo	<p>CSR værdi Eneret til særlig udgivelse</p>	<p>Redaktion, distribution og markedsføring af bogen samt udgivelse i trykt og digitalt format</p>

Formidling – en god historie, der breder sig som ringe i vandet

Uddrag fra projektbeskrivelsen – hvad var det, vi ville?

Vi satsede i projektet på, at vi ved at sigte efter en meget specifik målgruppe – sosu’erne på de udvalgte arbejdspladser - kunne lade historien om projekt og bog sprede sig som ringe i vandet til kolleger, omgivelser og i sidste ende offentligheden: ”Vi arbejder overordnet med tre typer af målgrupper for vores indsats illustreret ved cirkler (se figur). I Indercirklen er de deltagende sosu’er og herfra breder projektets berøringsflade sig som ringe i vandet til Midtercirklen og Ydercirklen” (s. 4 i projektbeskrivelsen). Som det ses i illustrationerne nedenfor, lykkedes det over al forventning.

Hvordan gik det så?

Hele udgangspunktet for projektet: At give skønlitterære stemmer til et i denne henseende stumt fag, viste sig at ramme en åre. Allerede i de første måneder af projektet fik vi god omtale i TV2 News, Politiken og ikke mindst: på foa.dk, herunder FOA webtv. Dette betød, at vi allerede inden novellernes udgivelse fik uopfordrede henvendelser på novellerne fra både privatpersoner, nuværende og tidligere ansatte i plejesektoren, og fra sosu-skoler rundt omkring i landet – fra Næstved til Vejle.

Efter udgivelsen af novellerne kunne vi ikke efterkomme efterspørgslen på den trykte version af bogen. Vi lavede derfor i samarbejde med Saxo et non-profit genoptryk, som kan købes på saxo.com for 54,95.

I tal

- 1. oplag (gratis) på 2000 ex, blev fordelt til primært: De fem arbejdspladser (1170 stk.), samarbejdspartnere (300), biblioteker (150) og de sosu-skoler, der henvendte sig hurtigt (først til mølle-princippet - 250 stk.)
- E-bogen er pt. hentet ca. 2500 gange fra saxo.com og e-reolen
- Lydbogen er pt. hentet ca. 100 gange via netlydbog.dk
- 2. oplag af den trykte bog har foreløbig solgt 400 stk. via saxo.com
- Websitet: stemmertiletstumtfag.dk har pt. haft knap 5000 besøgende

Vi gør en stor forskel i vores daglige arbejde, hvilket ikke altid er synliggjort. Jeg håber, at bogen her kan være med til, at vil vise, hvad vores daglige arbejder indeholder, på godt og ondt.

- Brugeranmeldelse, Saxo.com

Presse og mediedækning

Både projektet og udgivelsen af novellerne i 'Så længe jeg skal ind ad din dør' har fået god presseomtale og mediedækning.

Vi udarbejdede fra starten en medieplan, hvor vi oplyste interne interessenter: Biblioteker, FOA, Københavns Kommune, Danmark Læser og de tre forvaltninger, samt eksterne interessenter: De store dagblade, Radio24syv, P1 og P4 samt lokalaviser. Undervejs kom der yderligere kanaler til affødt af de eksisterende historier: personaleweb.dk og flere sosu-skoler. Desuden blev de ti forfatters sociale medie-netværk aktiveret, da novellerne udkom.

Vi har medvirket i indslag i TV2 News, P1, P4 og Radio24syv – dels os fra projektet, men især sosu'er og forfattere. Politikens Kultursektion har haft projektet som forsideartikel. Der har været artikler i lokalmedier fra blandt andet Vesterbro, Amager og Vanløse. Og der har været notitser i Metro-X-press og de fleste store dagblade.

Der er blevet skrevet artikler om projekt og noveller i FOAs medier, såvel i det trykte medlemsblad INFOA som på foa.dk. Projekt og noveller har også fået artikler på alle tre forvaltningers intranet samt i Sundheds- og Omsorgsforvaltningens personaleblad: Indblik.

Desuden har vi fået god omtale på sociale medier, både Københavns Kommunes facebook, bibliotekernes facebook, flere litteraturbloggere og ikke mindst forfatterens facebook-sider.

Endelig har Saxo bidraget med en webkampagne i forbindelse med salget af 2. oplag.

Øverst: Sosu-hjælper Ole Jørgensen, Hjemmeplejen Bispebjerg-Nørrebro. Nederst: Forfatter Jacob Skyggebjerg, Kulturminister Marianne Jelved og sosu Ole Jørgensen ved boglancering Nørrebro. Fotograf: Kaare Smith.

Stemmer til et stumt fag - evalueringsrapport

Et mindre udpluk af omtaler

Pljeseektoren omsat til litteratur

Udvalgte forfattere har været med til at sætte nyt lys på sosu'ernes hverdag. Det kommer der en række noveller ud af. Forfatterne er både at og læslysten blandt personalet og at sætte nyt fokus på sosu'ernes hverdag.

10 danske forfattere har været med social- og sundhedsansatte på arbejde. Det kommer der en række noveller ud af. Forfatterne er både at og læslysten blandt personalet og at sætte nyt fokus på sosu'ernes hverdag.

Forfatterne er både at og læslysten blandt personalet og at sætte nyt fokus på sosu'ernes hverdag. Det kommer der en række noveller ud af. Forfatterne er både at og læslysten blandt personalet og at sætte nyt fokus på sosu'ernes hverdag.

Bocenterbesøg til inspiration

Et besøg på bocenter Sundbygård på Amager gav forfatter Anne-Cathrine Riibnitzsky et indblik i en verden, hun ikke kendte i forvejen, og som har fået hende til at tænke på ressourcer, alternativer og social- og sundhedsmedarbejdere, der står med svære etiske valg i hverdagen. Nu har hun, som en del af novelle- og læseprojektet "Stemmer til et stumt fag", skrevet en novelle med udgangspunkt i miljøet og menneskene. Novellen hedder "Glasdøren" og udkommer den 15. oktober

det ikke lige noget der skræmmer mig. Det var faktisk mere dem, der havde så hårdt arbejde, så jeg ikke var så bekendt med dem, at det var noget helt nyt. Alligevel formåede personalet at behandle dem med værdighed og respekt og også med den distancering, som præget mig som medarbejder. For ikke at blive væk af at arbejde på et bosted. Det var så dybt personligt, fortæller Anne-Cathrine Riibnitzsky.

Oversete sosu'er i fokus i ny bog

VELLESAMLING. 10 forfattere har været med sosu-hjælpere og sosu-assisterer på job og fortæller deres til i den nye novellesamling 'Så længe jeg skal ind ad din dør', som præsenteres på Sundbygård på torsdag.

De ti noveller i denne bog er skrevet af ti forskellige forfattere, som har været på arbejde med sosu'erne. De fortæller om deres egne erfaringer og om de mennesker, de har mødt i deres arbejde. Bogen er en vigtig bidrag til at sætte fokus på sosu'ernes hverdag og de svære valg, de står over for.

Forfatterinden Anna Grue og ni andre danske forfattere er på vej med historier om danske social- og sundhedsansatte.

Tirsdag den 12.08.2014

Forfattere sætter nyt lys på sosu'er

10 danske forfattere har været med social- og sundhedsansatte på arbejde. Det kommer der en række noveller ud af. Forfatterne er både at og læslysten blandt personalet og at sætte nyt fokus på sosu'ernes hverdag.

Skonlitteratur, der fortæller om social- og sundhedsansattes hverdag, er der ikke meget af. Men det bliver der nu rådet bud på i et projekt med titlen "Stemmer til et stumt fag".

Projektet finder sted i Københavns Kommune og har som formål både at sætte nyt fokus på sosu'erne og at få personalet til at læse mere selv.

10 danske forfattere har fulgt hver deres social- og sundhedsansatte på arbejde.

Foreløbig rapport: Fik faget en stemme?

Stemmer til et stumt fag – Danmark Læser i
København

Christian Edelvold Berg

16-03-2015

Introduktion

Stemmer til et stumt fag er Københavns modelprojekt under Kulturministeriets kampagne Danmark Læser. Projektet er på den ene side et litteraturformidlingsprojekt i plejesektoren med fokus på social- og sundhedsmedarbejdere (herefter sosu) og på den anden side et historiefortællingsprojekt med potentiale til at sprede ringe i vandet til andre faggrupper.

Projektet har potentiale til at skabe en fælles referenceramme for de involverede arbejdspladser, særligt hvis de evner at involvere sosu-gruppen bredt. Der kan i så fald skabes grobund for en kommunikation mellem de ansatte, der vil kunne motivere til at læse en bog, som er skrevet til netop sosu'erne som faggruppe med udgangspunkt i deres hverdag. Bogen med 10 noveller er kernen i projektet og er skrevet af 10 forfattere, som hver har fulgt en sosu på deres arbejde i løbet af sommeren 2014 på fire forskellige københavnske arbejdspladser. Forfatterne har i forlængelse heraf skrevet hver en novelle, der tager udgangspunkt i sosu'ernes arbejds hverdag, så gruppen kan genkende sig selv i bogen.

I forbindelse med lanceringen af novellerne i bogen *Så længe jeg skal ind ad din dør* den 21. oktober 2014 udtalte Kulturminister Marianne Jelved i en pressemeddelelse:

”Så længe jeg skal ind ad din dør” er et rigtig godt eksempel på det unikke, litteraturen kan. Når vi læser en novelle om en sosu-medarbejders arbejdsliv og de glæder og sorger, der følger med, så rykker vi tættere på deres verden og kan nemmere forstå den. Litteraturen styrker vores fællesskab og derfor er ønsket med Danmark Læser også at få flere til at læse.”

Ministerens fokus på det fællesskabsorienterede er en væsentlig del af projektet, da et af fokusområderne i projektet *Stemmer til et stumt fag* netop er at udvikle et fællesskab omkring det at læse med udgangspunkt i formidlingen af *Så længe jeg skal ind ad din dør*.

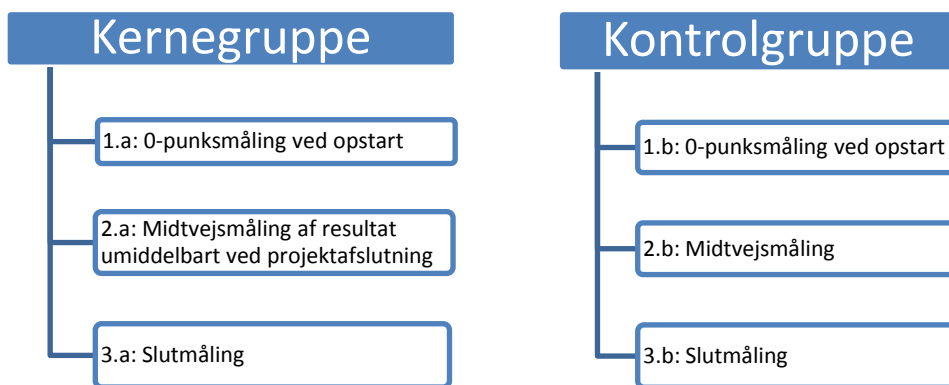
Følgforskning

I forbindelse med projektopstart blev vi spurgt om vi ville lave følgeforskning på projektet, hvilket vi accepterer under forudsætning af at kunne anvende en model, hvor vi ved anvendelse af spørgeskema fik spurgt ind til en række forhold omkring læsning i populationen på de valgte arbejdspladser plus en ekstra arbejdsplads, der havde til formål at fungere som kontrolarbejdsplads, hvis der viste sig en positiv effekt i forhold til det primære formål med at få social- og sundhedshjælpere og –assistenter (sосу'er) til at læse mere skønlitteratur.

Til det formål måles effekten af vores projekt på målgruppens læselyst af skønlitteratur og af, hvordan litteraturen kan have en fællesskabsskabende effekt – og dermed også kan virke ekskluderende. Dette gøres ved at gennemføre tre surveys, som foretages ved projektets opstart (nulpunktsmåling), ved projektets afslutning (midtvejsmåling) og ½ år efter projektets afslutning (slutmåling). Slutmålingen gennemføres ca. ½ år efter projektets afslutning for at få en indikation af projektets effekt på målgruppens læseadfærd.

Metodisk setup

Der er på de fire medvirkende arbejdspladser i alt knap 1100 medarbejdere, heraf 650-700 som falder inden for vores kernemålgruppe; sosу'er. Denne gruppe er hovedfokus for vores læseintervention, og det er den gruppe, vi vil følge for at måle effekten af vores indsats. Vi ved imidlertid også, at alene det, at vi skaber røre i vandene og giver målgruppen og læsning et øget fokus, *i sig selv* kan have en effekt på målgruppens læseadfærd. For at kunne måle, hvilken effekt vores *læseaktiviteter* har på målgruppens læseadfærd, vil vi derfor også inddrage en *kontrolgruppe* i vores effektmåling. Kontrolgruppen vil bestå af 1 arbejdsplads inden for plejesektoren som *ikke* medvirker aktivt i projektet.

Ved anvendelse af metoden vil det være muligt at undersøge interventionens påvirkning igennem projektførelsen og den evt. mere varige påvirkning af deltagerne. Det vil således være muligt at se på udviklingen inden for de enkelte grupper og forskellen mellem gruppernes udvikling. Samtidig vil det muliggøre en vurdering af, hvorvidt projektet gjorde en reel forskel i forhold til evt. andre effekter, som kontrolgruppen ligeledes vil være udsat for.

Bemærk: Slutmålingen gennemføres i efteråret 2015. Den endelige måling af projektets effekt på målgruppens læseadfærd vil foreligge herefter og vil inkludere målinger fra kontrolarbejdspladsen.

Vi havde til hensigt at gennemføre surveyen fortrinsvist online, men endte indledningsvist med en blanding af print, online og mulighed for opringning. Det blev i den sammenhæng konstateret, at populationen ikke var klar til at besvare skemaet online, hvorfor projektafslutningsmålingen blev gennemført alene på print og med mulighed for opringning.

Det skal understreges, at besvarelserne foregår anonymt, og at deltagerne udelukkende kan få hjælp til spørgsmål af teknisk og forståelsesmæssig karakter ved eksempelvis tilbudt kontakt via telefon eller mail til den tilknyttede forsker. Det blev udvidet til at kunne besvare skemaet via telefon, da der var et behov for dette.

Projektet: Stemmer til et stumt fag

Undersøgelsen er gennemført som to surveys på de involverede arbejdspladser. Målingen havde til formål at vurdere, hvordan sosu'erne som gruppe modtog projektet og den eventuelle effekt af projektet på målgruppens læselyst.

Population

Grundlæggende er der tale om et formidlende litteraturprojekt, der kan medvirke til at øge motivationen på arbejdspladserne i forhold til at tale om litteratur og dermed gruppens læselyst.

De involverede arbejdspladser var

1. Hjemmeplejen Vanløse Brønshøj Husum
2. Hjemmeplejen Bispebjerg-Nørrebro
3. Socialpsykiatrisk Bocenter Sundbygård
4. Plejehjemmet Kirsebærhaven

Den samlede besvarelse med udgangspunkt i data fra 1. marts var 388 besvarelser fra 0-punktsmålingen og 389 fra projektafslutningsmålingen. Størstedelen af besvarelserne kom naturligt fra sosu-gruppen med 256 besvarelser i 0-punktsmålingen og 272 i projektafslutningsmålingen

Antal besvarelser fordelt på faggruppe og måling

Faggruppe	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Total
Anden	53	46	99
Leder/mellemlider	30	24	54
Social- og sundhedsassistent	49	58	107
Social- og sundhedshjælper	207	213	420
Sygeplejerske	49	48	97
Hovedtotal	388	389	777

Vurderingsmæssigt er populationen repræsentativ for arbejdspladserne, men særligt for sosu-gruppen, det vil sige for social- og sundhedsassistenter, samt social- og sundhedshjælpere.

Projektafslutningsmålingens spørgsmål om projekt og noveller

I forbindelse med projektafslutningen blev respondenterne spurgt om deres kontakt med projektet *Stemmer til et stumt fag*; operationaliseret til om de har kendskab til bogen *Så længe jeg skal ind ad din dør*, har læst en eller flere af novellerne i bogen, og om de har deltaget i lanceringsevents.

Kendskab til bogen

Generelt har 61 % af de adspurgte enten fået, købt eller lånt bogen, derudover har yderligere 25 % hørt om den. Kun 13 % har ikke kendskab til bogen.

Kendskab til bogen – tabel

Fag	Fået, købt eller lånt	Hørt om bogen	Kender ikke bogen	Total
Anden	3%	4%	4%	12%
Leder/mellemlider	5%	1%	0%	6%
Social- og sundhedsassistent	8%	5%	1%	15%
Social- og sundhedshjælper	36%	12%	7%	55%
Sygeplejerske	9%	3%	0%	12%
Hovedtotal	61%	25%	13%	100%

Af gruppen med sosu'ere har 63 % fået, købt eller for få vedkomnes tilfælde lånt bogen. Derudover har yderligere 24 % hørt om bogen.

Sosu'ernes kendskab til bogen - tabel

	Fået, købt eller lånt	Hørt om bogen	Kender ikke bogen	Total
Social- og sundhedsassistent	12%	7%	2%	21%
social- og sundhedshjælper	51%	17%	10%	79%
Total	63%	24%	12%	100%

Læsning af bogen ""Så længe jeg skal ind ad din dør"

Vurderes projektet i forhold til antal, der helt eller delvist har læst i bogen, så har 47 % af den samlede population læst i bogen, mens yderligere 35 % overvejer det. Af de adspurgte svarer 7 % af de ikke har lyst til at læse bogen, mens 11 % svarer, at de ikke kender bogen.

Antal der har læst en eller flere af novellerne i bogen – tabel

	Ja	Overvejer det	Kender ikke bogen	Har ikke lyst	Total
Anden	4%	4%	4%	1%	12%
Leder/mellemlider	4%	2%	1%	0%	6%
Social- og sundhedsassistent	7%	6%	1%	1%	15%
Social- og sundhedshjælper	28%	17%	5%	4%	55%
Sygeplejerske	4%	7%	0%	1%	12%
Hovedtotal	47%	35%	11%	7%	100%

Ser vi på gruppen sosu'er alene, kan vi se at 50 % af gruppen helt eller delvist har læst i bogen, og yderligere 34 % overvejer at gøre det. 9 % kender ikke bogen og 7 % har ikke lyst til at læse i den.

Antal af sosu'er der har læst en eller flere af novellerne i bogen - tabel

	Ja	Overvejer det	Kender ikke bogen	Har ikke lyst	Total
Social- og sundhedsassistent	10%	9%	2%	1%	21%
Social- og sundhedshjælper	41%	24%	7%	6%	79%
Total	50%	34%	9%	7%	100%

Tallene er afrundede

Deltagelse i lanceringsevent

Da bogen 'Så længe jeg skal ind ad din dør' blev udgivet, blev det fejret med en reception og forfatterbesøg på hver af de fire arbejdspladser. Når vi ser på deltagelse i lanceringen, svarede 35 % bekræftende, yderligere 24 % havde ikke hørt om det, mens 9 % ikke havde lyst. 31 % var forhindret i at deltage. Størstedelen af deltagerne var naturligt sosu'er.

Antal deltagere i lanceringsevent – tabel

	Ja	Havde ikke hørt om det	Havde ikke lyst	Var forhindret	Total
Anden	3%	3%	1%	5%	12%
Leder/mellemlider	4%	1%	0%	2%	6%
Social- og sundhedsassistent	3%	5%	1%	6%	15%
Social- og sundhedshjælper	24%	10%	6%	14%	55%
Sygeplejerske	1%	6%	1%	4%	12%
Total	35%	24%	9%	31%	100%

* Én var ikke ansat på tidspunktet for lanceringen og én har ikke besvaret punktet på skemaet

Ser vi nærmere på sosu'erne, ser vi, at 39 % af gruppen deltog i receptionen, mens 29 % var forhindret og 22 % ikke havde hørt om det. 10 % af gruppen havde ikke lyst til at deltage.

Antal sosu'er som deltog i lanceringsevent – tabel

	Ja	Var forhindret	Havde ikke hørt om det	Havde ikke lyst	Total
Social- og sundhedsassistent	4%	8%	7%	1%	21%
Social- og sundhedshjælper	35%	20%	14%	9%	79%
Total	39%	29%	22%	10%	100%

Kvalitative kommentarer

Projektafslutningsmålingen indeholdt en mulighed for at kommentere på respondenternes oplevelse af projektet. En række af respondenterne har benyttet denne mulighed til at kommentere på deres oplevelse.

De kvalitative kommentarer vedrørende projektet kan opdeles i tre kategorier

1. Kommentarer til receptionen, fortrinsvist logistikken
2. Kommentarer til bogen
3. Kommentarer til projektet generelt

Ad.1. Kommentarer til receptionen

En række af deltagere har udtrykt frustration over den manglende plads i forbindelse med lanceringen. Det var særligt knyttet til en af arbejdspladserne. Det medførte naturligt ligeledes utilfredshed med lyden m.v. En sosu forklarer: *"Ja, jeg var med. Men arrangementet var dårligt planlagt, så mange ikke fik noget ud af det!!!"*. Frustrationen kan basalt set knyttes til en undervurdering af, hvor mange, der var interesserede i projektet, hvilket understøttes af de ovenstående kvantitative svar om deltagelsesprocent.¹ Kritikken kan egentlig ses som et udtryk for den store popularitet projektet havde på den pågældende arbejdsplads. Andre ville gerne have deltaget, men manglede lidt information *"Jeg ville gerne have været mere med fra start, var langt henne i forløbet før jeg hørte om bogen"* og *"Jeg har bedt om et eksemplar mindst tre gange"*.

Projektet fremstår særligt populært i målgruppen sosu'er, men også sygeplejerskerne har taget projektet til sig, og har i den sammenhæng kommenteret *"... der var ikke afsat tid til os sygeplejersker til at deltage"*, samt *"Det var rigtig fint med oplæggene - og den ene beboer fra min blok som var med, var også glad for det"*.

Projektet har inddraget arbejdspladserne bredt set, men med fortrinsvis fokus på målgruppen af sosu'er. De andre faggrupper har dog ligeledes været engageret, men ikke på samme niveau – interessen lader imidlertid til at have været til stede.

Ad.2. Kommentarer til bogen

Generelt udtrykker de åbne kvalitative kommentarer stor ros til projektet. Således udtrykker en social og sundhedshjælper: *"Det er en underholdende måde, at nikke genkendende til sin egne arbejdsmål/hverdagshistorier"*, *"Rigtig godt skrevet, stor indlevelse i en sosu's hverdag"* og *"Jeg syntes det var en god bog om de dilemmaer man kan komme ud for"*, *"Jeg synes at novellen (kolonihaven) var rigtig god"*. En anden faggruppe har skrevet *"Godt initiativ, og en god måde historierne er skrevet på. Meget virkelige og rammende"*. Enkelte andre er kritiske *"Flere af novellerne virkede konstruerede. Et par af dem var gode - resten elendige"*, mens en række andre har kunnet anvende bogen i anden kontekst *"Har brugt flere af novellerne på aftenskolen"*.

Bogen anmeldes fortrinsvist positivt, mens enkelte er mere negative i deres indstilling til novellerne. Litteratur er generelt et spørgsmål om den enkeltes smag, og det har ikke været det primære fokus at vurdere deltagernes holdning til værket.

Ad.3. Kommentarer til projektet

Kommentarerne til projektet er interessante, da de giver et billede af, hvordan deltagerne har oplevet den event, de har deltaget i. Holdningen til projektet er fortrinsvist positiv, hvilket bl.a. afspejles i kommentarerne bredt set:

- "super god ide. Dejligt med de forskellige noveller. Godt med et fokus på det stumme fag";

¹ Til åbningslanceringen på Nørrebro havde arbejdspladsen regnet med 30-40 deltagere. Der kom ca. 100. Dette betød, at lokalet var for småt og der blev meget trangt. Nogle måtte opgive at komme ind.

- "Jeg synes det er en virkelig anerkendelse af min personalegruppes faglighed og en øjenåbner der bliver serveret i en form der er let tilgængelig. Ligeledes at arrangementet hvor nogle af forfatterne fortalte om arbejdet med teksterne og oplæsning var virkelig interessant og lærerigt";
- "Dejligt at der blev sat fokus på vores fag. Godt initiativ. Jeg kunne kende mig selv i nogle af historierne".
- "Jeg synes det er en fantastisk god måde at inddrage læsning/litteratur på den måde"
- "Jeg synes det er dejligt at der er nogle mennesker der har været nysgerrige omkring vores arbejde og har fået nogle rigtig gode historier med fra hverdagslivet"
- "Jeg syntes at det er et fantastisk stykke arbejder der er lavet, og skønt at andre kan få et indblik i vores dagligdag. Så af hjertet tak :-)"
- "God øjenåbner - øget kendskabet til faget mange facetter"
- "Synes det er et super godt initiativ. En lille øjenåbner for hvem vores fag er ukendt"
- "Rigtig spændende projekt, der viser hverdagen for sosu'er"

Overordnet har sosu'erne taget meget godt imod projektet og fremstår som værende glade for fremgangsmåden og den opmærksomhed de som faggruppe har opnået. Interessen for projektet understreges også af interessen fra de andre faggrupper, der gerne ville have haft en bredere udbredelse af projektet, en sygeplejerske skriver således " *Spændende projekt, men det er ikke bredt nok ud til andre end fagpersonale*".

Vurdering af projektet baseret på projektafslutningsmålingen

Samlet set har projektet tæt kobling med sosu-gruppen som målgruppe for projektet, således har 87 % haft kontakt med projektet enten ved at have modtaget bogen aktivt mv. eller ved at have hørt om bogen og projektet. Samlet set har 50 % af sosu-gruppen faktisk læst en eller flere af novellerne i bogen. Sosu-gruppen må siges at have taget projektet til sig, når halvdelen af gruppen på arbejdspladserne aktivt har læst i den litteratur, som projektet har medvirket til at få skabt og formidlet. Yderligere 34 % overvejer at læse i bogen, men det er endnu for tidligt at vurdere om de aktivt vil gøre det. Det fremgår af besvarelserne at nogle afventer deres ferie for at have overskud til at læse den. Derudover deltog 39 % af sosu-gruppen i receptionen i forbindelse med lancering m.v. Projektet har dermed vurderingsmæssigt haft meget tæt kontakt med den tiltænkte gruppe for projektet.

Projektkendskabet er højt. Det følger naturligt, da de fleste fra sosu-gruppen har fået tilbudt bogen gratis. Ikke desto mindre fremgår det i kommentarerne, at der fortsat er et ønske om særligt den fysiske udgave af bogen. Projektet må siges, at have haft en forholdsvis stor udbredelse blandt sosu-gruppen på arbejdspladsen. Gruppen kunne have fravalgt deltagelse, men det fremstår således, at det er lykkedes for projektarrangørerne at få inkluderet størstedelen af særligt den primære målgruppe. En række af de andre faggrupper har ligeledes været interesserede og ville for nogle respondenters vedkommende også gerne have været involveret mere.

Projektanalyse

En af teserne ved undersøgelsen var 1) at projektet kunne medvirke til at øge læselyst ved at formidle et konkret litteraturprojekt med udgangspunkt i deltagernes hverdagsliv og 2) således også potentielt kan medvirke til at øge samtaler om litteratur for den medvirkende gruppe.

Baseret på projektafslutningsmålingen må projektet siges, at have engageret arbejdspladserne i projektet og formidlet litteraturprojektet. Forudsætningerne for at øge læselyst og fællesskabet på arbejdspladserne er dermed opfyldt. Ud over de konkrete spørgsmål, er der ligeledes spurgt ind til en række andre forhold omkring litteratur og læselyst. Hvoraf en række vil blive gennemgået nedenfor.

Der vil blive taget udgangspunkt i målgruppens *selvoplevede* læselyst, hvor meget skønlitteratur, der læses, målgruppens *selvoplevede* læsevne, om de har talt med andre om det, de har læst, om de har følt sig udenfor, samt om de gerne vil være bedre til at læse.

Sosu'ernes selvoplevede læselyst

Sosu'ernes egen vurdering af læselyst viser en forskydning til, at flere vurderer en stigning i deres læselyst; således er de sosu'er der vurderer deres egen læselyst som "meget stor" øget med 5 %-point, mens gruppen med "lille" og "meget lille" læselyst er reduceret med samlet set 4 %-point.

Sosu'ernes selvoplevede læselyst - tabel

	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Meget stor	25%	30%	+5
Stor	30%	29%	-1
Hverken/eller	25%	26%	+1
Lille	13%	10%	-3
Meget lille	5%	4%	-1
Ved ikke	2%	1%	-1
Hovedtotal	100%	100%	

Tallene er afrundede

Udviklingen i antal sosu'er der læser skønlitteratur

Ser vi på sosu'er, der svarer ja til at læse skønlitteratur, viser der sig en positiv forskydning fra 0-punktsmålingen til projektafslutningsmålingen. Den andel, der læser skønlitteratur, er således øget med 4 %-point mens andelen, der ikke læser skønlitteratur, er faldet tilsvarende.

Udviklingen i antal sosu'er, der læser skønlitteratur - tabel

	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Ja	81,27%	85,19%	+4
Nej	18,73%	14,81%	-4
Hovedtotal	100,00%	100,00%	

Vurdering

Målingen viser således en øget læselyst og læsning af skønlitteratur i målgruppen som følge af projektet – i hvert fald på den korte bane. Varigheden af denne effekt kan der ikke siges noget om på nuværende tidspunkt.

Sosu'ernes selvoplevede læseevne

Ser vi på sosu-gruppens selvoplevede læseevne, er der reelt ingen forskel mellem de to målinger. Ikke desto mindre er gruppen med "god" eller "meget god" læseevne 79 % i begge målinger, hvilket er meget højt. I den sammenhæng er det væsentligt at huske, at når de besvarer dette spørgsmål sker det med udgangspunkt i deres oplevelser i "hverdagslivet", det vil sige i deres almindelige hverdag i hjemmet, på arbejdspladsen m.v. Deres besvarelser bør dermed ses i det lys. Der er ikke tale om, at de er "testet" som i forbindelse med fx PIAAC², hvor gruppen af erhvervsuddannede har en relativt høj andel af svage læsere. Det er vigtigt, da det kan understøtte en forklaring på, hvorfor der ikke er flere, der søger evt. læsekurser eller læseunderstøttelse. En sosu der ikke oplever at have meget konkrete udfordringer i hverdagen med læsning, kan godt være en mindre god læser, men ikke opleve det sådan. En besvarelse af skemaet fra 0-punktsmålingen understøtter dette *"jeg oplever ikke til dagligt, at have vanskeligt ved at læse, derfor svarer jeg "god", men nogen gange bliver synes jeg godt nok det kan være lidt svært, når det mere er fagtekster"*.

Derfor er det vigtigt at skelne mellem hvad gruppen oplever i deres hverdag, og hvad deres konkrete målte læseevne er vurderet med udgangspunkt i test. Hvis en respondent ikke oplever større eller mindre vanskeligheder i hverdagen, så vil en selvoplevet besvarelse hurtigt kunne være "god" eller "meget god". Denne dobbelthed mellem hverdag og samfundsmæssig forståelse af "gode læseevner" understøtter sammen med alment tilkendegivet tidspres, hvorfor ikke flere aktivt søger understøttelse.

Sosu'ernes selvoplevede læseevne - tabel

	0-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Meget god	50%	50%	0
God	29%	29%	0
Middel	15%	16%	+1
Dårlig	3%	3%	0
Meget dårlig	1%	0%	-1
Ved ikke	3%	3%	0
Hovedtotal	100,0%	100,0%	

Tallene er afrundede

Som nævnt er andelen med selvoplevet læseevne som "god" eller "meget god" forholdsvis høj set i lyset af, at størstedelen af gruppen har en erhvervsuddannelse eller grundskole. Selvom andelen er høj, så er det ikke ensbetydende med at sosu-gruppen ikke vil være bedre til at læse. Ved 0-punktsmålingen anførte 32%, at de gerne ville være bedre til at læse, mens det ved projektafslutningsmålingen var 28 %. Det er en forholdsvis høj andel af personer, der gerne vil være bedre.

² "Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark. Sammenfatning af resultater fra PIAAC." SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København 2013.

Sosu'er der har svaret, at de gerne vil være bedre til at læse

	O-punktsmåling	Projektafslutningsmåling
Ja*	32%	28%
Nej	68%	72%
Ved ikke	2%	1%
Hovedtotal	100%	100%

* Ved projektafslutningsmålingen blev der indsat et kommentarfelt til eventuelle forslag til tiltag, der kunne gøre dem til bedre læsere. Det medførte, at antallet af "meget gode" og "gode" læsere faldt, mens andelen var stabil for de andre kategorier.

Ser vi på de sosu'er, som angiver, at de gerne vil være bedre til at læse, har 26% af dem læst en eller flere af novellerne i bogen *Så længe jeg skal ind ad din dør*.

Sosu'er der gerne vil være bedre til at læse, og som helt eller delvist har læst i bogen

% der gerne vil være bedre til at læse	
% Der helt eller delvist har læst i bogen	26%

Undersøges de kvalitative besvarelser fremstår der en række forskellige grupperinger: Dem der er gode til at læse, og som læser en del, men som gerne vil være bedre, typisk til at læse hurtigere. Dem der ikke læser så meget til dagligt, da de ikke føler, at de har tid til det. De ordblinde er en gruppe for sig i besvarelserne, der typisk meget gerne vil være bedre, men som på et tidspunkt har tabt gejsten. Dem der gerne vil blive bedre, så de kan tale med andre om bøger; de referer typisk til deres familie og omgangskreds.

De ordblinde

En gruppe af respondenterne forklarer, at de er ordblinde og beskriver vanskelighederne ved deres situation. Det er klart, at de har en række særlige udfordringer. Gruppen nævner typisk tidsforbrug og muligheder som årsag. Nedenfor er udvalgt to citater, der illustrerer udfordringen fra denne gruppes perspektiv:

- *"Da jeg er ordblind kommer det mig svær at læse. Det tager lang tid for mig at læse en bog, så jeg tit mister modet at læse. Men ville ønske jeg var bedre til det."*
- *"Bedre ordblind hjælpemidler, da mange af dem der er nu tillader at man er doven læser, da de læser hele teksten. Mangler brugervenlighed (it-rygsækken). Der mangler også løsninger, når man ikke er under uddannelse."*

Gruppen har en konkret udfordring, som de ønsker at gøre noget ved, da det på en måde påvirker deres muligheder i deres dagligdag.

Dem der gerne vil være bedre for at kunne tale med

En gruppe vil gerne være bedre, så de er i stand til at tale med deres omgivelser om det de har læst. Typisk giver respondenterne udtryk for, at de finder det vigtigt at kunne tale om litteratur med udgangspunkt i erfaringer fra deres eget hverdagsliv. Nedenfor er udvalgt en mindre række citater som illustrerer det:

- *"Det er min fornemmelse at folk som læser er meget glade for det og kan snakke om bøger de har læst med hinanden. Det må være rart at kunne det."*
- *"Fordi det er en vigtig del af den sociale verden. Et fælles forum for samtale."*
- *"Fordi mange af venner/familie læser mange bøger, og fortæller om disse med stor begejstring. Og fordi det er rart med en god bog og kunne leve sig ind i den."*
- *"Fordi jeg ser så mange spændende bøger som jeg gerne vil læse og taler også med venner som får læst meget mere skønlitteratur end jeg gør, og bliver lidt "misundelig" over at de har tid til at læse så meget"*

Denne gruppe er fokuseret på læsningens/litteraturens sociale og fællesskabsskabende effekt, som de gerne i større grad vil være en del af med egne erfaringer.

Dem der gerne vil kunne læse hurtigere eller bedre

En gruppe af respondenter giver udtryk for at de gerne vil være bedre, typisk med udgangspunkt i konkrete oplevelser i deres dagligdag. Udfordringen er typisk, at de læser langsomt, skal læse flere gange, ikke kan koncentrere sig, savner en rutine eller gerne vil øge deres kendskab til ord m.v. Nedenfor er udvalgt en mindre række citater som illustrerer det:

- *Jeg læser langsomt, og det er irriterende.*
- *Jeg har svært ved at koncentrere mig når jeg læser, og kommer hurtigt til at tænke på andre ting som optager mig i mit liv / arbejde. Derfor får jeg sjældent læst en bog.*
- *Jeg er god og hurtig til at læse, men kan nogle gange glemme bøgernes handling. Om det er fordi jeg læser mange bøger eller er dårlig til at huske handlingerne?*
- *Der er en masse ord som jeg ikke ved hvad betyder og ved at læse dem kan jeg finde deres betydning, fx i en ordbog eller ved at spørger venner/ kollegaer.*
- *Det irriterende at skulle læse tingene 2 til 3 gange*
- *Jeg skal være bedre til at koncentrere mig om teksten med det samme, ofte skal jeg bruge ca. 10 min til at "samle mig". Har lige indrettet læsehjørne m. skrivebord til bedre læsning*

I lighed med de andre grupper oplever de fleste af denne gruppe respondenter ligeledes en situation i deres hverdag, som gør at de gerne vil være bedre læsere.

TID/Rutine

En gruppe respondenter nævner tid eller rutine som faktor for, at de ikke læser mere end de gør i dag. Nedenfor er udvalgt en mindre række citater som illustrerer det:

- *"Jeg savner at bruge en halv dag på biblioteket, vælge nogle gode bøger for derefter at smide mig i sofaen og lade eventyret begynde. Det har jeg ikke tid til mere."*

- *"Jeg vil gerne være bedre til at læse en bog hvis jeg har tid til det. jeg synes livet er hårdt og vi har travlt hver dag, så desværre har jeg ikke tid til det"*
- *"Når man arbejder, laver mad, vasker tøj også. det er svært at få tid til at læse i dag med facebook, tv og andre ting som også tager meget tid."*
- *"Jeg har ikke en rutine eller en opdragelse der holder det at læse for skønlitteratur for øje. Jeg kunne godt tænke mig, at det at læse var mere nærliggende for mig. Som det er nu, så går det først op for mig, når jeg ikke har andre muligheder for underholdning mm. At jeg kan da også finde en god bog."*

Litteratur er i hård konkurrence med andre former for tidsforbrug og underholdning. Igen er det konkrete situationer i deres hverdagsliv, der er udslagsgivende. Det er ikke nødvendigvis fordi de ikke har lyst til at læse, men det er udtryk for prioritering

Vurdering

Respondenterne svarer naturligt med udgangspunkt i deres dagligdag. Projektet *Stemmer til et stumt fag* rammer ind i deres dagligdag og giver dermed også mulighed for at få dem til at tale om litteratur. Nogle vil i den sammenhæng benytte muligheden, særligt når det er et emne i nær tilknytning til deres dagligdag på arbejdspladsen. Det ændrer imidlertid ikke noget ved de almene udfordringer den enkelte står overfor. En række af respondenterne nævner en række tiltag, der kunne overvejes, hvis de skal forenkle eller forbedre deres muligheder for at tilgå litteratur.

- *"hmm svært. Men måske hvis man så lidt mere til hvad der er derude. Et magasin med de nyeste bøger?"*
- *"Kurser (eller at læse flere bøger)",*
- *"lave en læseklub på arbejdet, "*
- *"Lære biblioteket bedre at kende, "*
- *"Få biblioteket på arbejdspladsen på en eller anden måde"*
- *"F.eks. Foredrag om hvordan jeg kan læse hurtigere og samtidig forstå hvad jeg læser"*

Besvarelserne fra respondenterne med forskellig selvoplevet læseevne understøtter, at der ligger meget forskellige livssituationer til grund for deres besvarelser.

Fællesskab

I målingerne indgår en række spørgsmål der omhandler, hvorvidt den enkelte taler med andre om det, han eller hun har læst. Grundlæggende viser disse målinger, at langt de fleste taler med nogen, om det de har læst.

Tabellen nedenfor viser den andel af sosu-gruppen, der har følt sig uden for i en samtale fordi der var en bog, de ikke havde læst. Andelen er stabil mellem de to målinger med omkring 24-25% af sosu-gruppen. Det er grundlæggende meget naturligt, da forskellige personer ikke nødvendigvis læser det samme eller har ens interesser.

Sosu'ere der har svaret, at de har følt sig uden for i en samtale, fordi der var en bog, de ikke havde læst

	O-punkts måling	Projektafslutningsmåling	Ændring (%-point)
Ja	25%	24%	-1
Nej	67%	68%	+1
Ved ikke	8%	9%	+1
Hovedtotal	100%	100%	

Ser vi på de kvalitative svar på spørgsmålet om, i hvilken situation de har følt sig uden for, følger disse svar grundlæggende to spor: irritation/frustration og ønsket om at blive en del af fællesskabet.

Irritationsmomentet skyldes at personen ikke kan deltage i samtalen. Som en respondent udtrykker det "Man er ikke en del af fællesskabet omkring snakken om bogen, fordi man ikke kan byde ind med noget".

Andre kommentarer:

- "kunne ikke deltage, bidrage til emnet, der blev talt om. Kunne ikke gøre mig gældende."
- "Kunne ikke forstå "hvad det handlede om". Var ikke med i samtalen, følte mig udenfor"
- "Det var i selskab med nogle venner som er bibliotekarer og de taler altid om bøger, så der står man tit alene :-("
- "fordi de alle snakkede om historierne i bogen. Men jeg kan ikke snakke med om det. De hygger sig sammen, men det gør jeg ikke."
- "hvis de taler om en spændende og fængende bog, om specifikke hændelser i bogen, og man bare står og smiler fordi man ikke kender den."
- "Jeg følte mig isoleret"
- "Min familie læser mere end jeg og har derfor samtaler om bestemte bøger, som jeg ikke har læst"
- "Det er frygteligt irriterende at sidde og være uvidende og samtidig er det jo ok når det er forskellige genre man læser"

Varianten af dette er respondenterne, der ender med at finde bogen og læse den:

- "Alle talte om bogen, hvor god den var - så blev jeg nysgerrig og købte bogen."
- "Det var en bog alle talte om, den lød meget spændende"
- "Jeg kunne ikke deltage i samtalen om bogen og de andres oplevelser med den, men det fik mig motiveret til selv at læse den. "
- "Jeg kunne ikke være med i samtalen. Bogen måtte læses!"

De fleste taler med andre om det, de har læst. Ser vi på den andel, der fravælger at tale med andre om det, de har læst, er der et lille fald på 1,4% fra 0-punktsmåling til projektafslutningsmåling. Der er således en lille stigning i antallet af respondenter fra 0-punktsmålingen til projektafslutningsmålingen, der taler med andre om det læste.

Andel der er hhv. enig og uenig i udsagnet: Jeg taler ikke med andre om det, jeg har læst - tabel

	0-punktsmåling	Projektafslutningsmåling
Enig	18%	17%
Uenig	82%	83%
Hovedtotal	100%	100%

En række af respondenterne nævner ud over familie, venner/bekendte og kollegaer også, at de taler med eksempelvis borgerne om litteratur, hvis det byder sig.

Vurdering

Litteraturformidlingsprojektet kan medvirke til at øge andelen af personer, der taler om litteratur på arbejdspladsen. Imidlertid fremgår resultatet som forholdsvis begrænset. Det kan imidlertid skyldes det i forvejen meget høje tal på afrundet 82% i 0-punktsmålingen, der har talt med andre om det, de har læst. Tallet er således allerede i udgangspunktet meget højt.

MOOS-BJERRE & LANGE

Biblioteket Sønderborg
Effektmåling af læseindsats
Marts 2015

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Hovedresultater fra effektmåling	4
2.1 Kampagneeffekt	4
2.2 Nordborgborgernes læseprofil.....	4
3. Kampagneeffekt.....	6
4. Status for Nordborgs borgere i 2015.....	10
5. Forskelle mellem køn og aldersgrupper.....	14

Indledning

Denne effektmålingsrapport vurderer resultaterne af den gennemførte læseindsats i Sønderborg Kommune med fokus på området 6430 Nordborg. Effektmålingen baserer sig på en sammenligning af undersøgelsesresultater i 2015 med undersøgelsesresultater i 2014. Det drejer sig om opgørelse af borgernes læsning *efter* kampagnens afslutning i forhold til baselineundersøgelse af borgernes litterære vaner, interesser og selvvalgte læsefærdigheder for borgerne i Nordborg.

I den aktuelle 2015 undersøgelse er borgernes også adspurgt om deres kendskab til de gennemførte kampagneaktiviteter og deres vurdering af dem.

I det følgende kommer først et sammenfattende afsnit, hvor hovedresultaterne fra de følgende afsnit gengives kort. Efter dette kommer et afsnit med fokus på kampagnernes effekt, efterfulgt af et afsnit om Nordborg borgernes forhold til læsning, som de ser ud i 2015, og til sidst et afsnit om hvilke variationer man kan finde med hensyn til køn og alder. Rapporten afsluttes af et metodeafsnit.

Bemærk, at når der refereres til "de adspurgte", menes der, med mindre andet er nævnt, de af Nordborgs borgere, der er blevet adspurgt i eftermålingen i 2015. De eneste to figurer i denne rapport, hvor data fra andre kilder medtages, er Figur 2 og Figur 4. I Figur 2 sammenlignes Nordborgs borgere med øvrige borgere i Sønderborg Kommune, og i Figur 4 sammenlignes Nordborgs borgere i 2015 med Nordborgs borgere i 2014.

1. Hovedresultater fra effektmåling

Her gengives en kort præsentation af resultaterne af effektmålingen og undersøgelsens øvrige resultater. Der redegøres først for effekten af kampagnerne, herefter for Nordborgs borgeres læseprofil.

1.1 Kampagneeffekt

Det viser sig, at lidt **over halvdelen af Nordborgs borgere kender til mindst én af de kampagner, som biblioteket har stået for**. Det er et bemærkelsesværdigt højt niveau. Bogskulpturer i bybilledet er den mest kendte. Dette er på trods af, at denne kampagne er betydeligt mindre kendt i Nordborg end den er i Sønderborg Kommune i øvrigt.

Alle øvrige kampagnetiltag er dog mere kendte i Nordborg, end de er i Sønderborg Kommune i øvrigt, hvilket synes at være i god overensstemmelse med, at det netop er Nordborg, der har været særligt fokus på. Den anden mest kendte kampagne er direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs hjemmeside. De øvrige kampagner er der et noget lavere kendskab til.

Nordborgs borgere vurderer, at kampagnerne har haft en effekt. Effektens størrelse kommer dog an på, hvilken dimension man spørger til. De fleste mener at kampagnerne har skabt positiv opmærksomhed om læsning. Vurderingerne bliver dog mindre positive når spørgsmålene bliver mere konkrete og personnære – betydeligt færre vurderer, at kampagnerne har givet dem lyst til at læse mere, øget deres interesse for litteratur og læsning, eller fået dem til at læse mere.

Der er endvidere gennemført en række mere avancerede statistiske analyser og tests af eventuelle udviklingstendenser over tid – fra før kampagnetiltagene (2014) til efter afslutning af kampagneforløbet (2015). Der er fundet **en væsentlig, positiv og statistisk signifikant stigning i Nordborgs borgeres interesse for at læse romaner**.

1.2 Nordborgborgernes læseprofil

Nordborgs borgeres foretrukne medier er fjernsyn, internet, radio og avis. En stor andel, især blandt de unge, benytter sig flittigt af sociale medier, mens de ældre aldersgrupper i højere grad holder sig til de traditionelle medier. Internetbrug er desuden højere blandt unge mennesker.

Det er dog **kun små andele af Nordborgs borgere, der hyppigt læser romaner, noveller, og faglitterære bøger/artikler**. Generelt benytter kvinder sig mere af alle typer medier end mænd.

Langt de fleste af Nordborgs borgere **foretrækker at læse romaner som fysiske bøger**. Blandt de unge er der også en vis interesse for at læse/høre romaner på alternative måder, såsom med lydbøger eller e-bøger.

Nordborgs borgere har gennemgående **nemt ved at læse og forstå indholdet i avisartikler, romaner, noveller, og breve fra det offentlige**. De har dog betydeligt sværere ved at høre og forstå indholdet i lydbøger, og indholdet ved oplæsning i radioen.

Nordborgs borgere er **mest interesserede i historier baseret på virkelige hændelser, krimier**, læse romaner samt historie, biografier, slægtshistorier og kærlighedshistorier. Mindre er interessen for noveller, lydbøger, digte, og at høre oplæsning af historier/bøger i radioen.

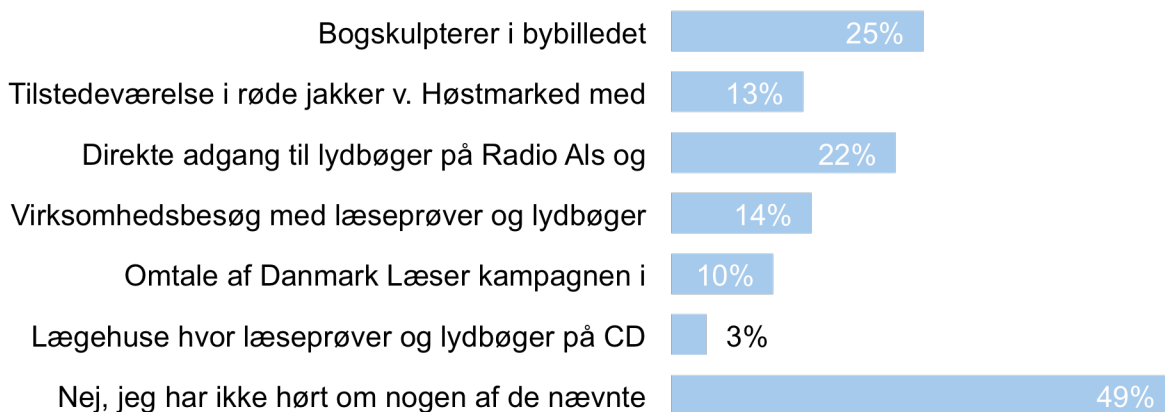
2. Kampagneeffekt

Dette afsnit omhandler kendskab til de kampagner, som biblioteket har benyttet i forsøget på at fremme interesse for læsning og litteratur. I det følgende gennemgås kendskab til kampagnerne, både i Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt, og Nordborgs borgeres selvvalgte gavn af kampagnerne.

Sidst i dette afsnit redegøres der for ændringer i interessen for at læse romaner fra 2014 til 2015. Der blev i udarbejdelsen af denne rapport testet for en lang række ændringer fra 2014 til 2015, dog viste en stigning i interessen for at læse romaner sig at være den eneste statistisk signifikante.

Figur 1 nedenfor viser de adspurgtes kendskab til kampagner, som biblioteket har stået for.

Figur 1: Andel der kender til følgende tiltag

Figur 1 viser, at næsten halvdelen af de adspurgte, 49%, ikke kender til nogen af de kampagner, som biblioteket har stået for.

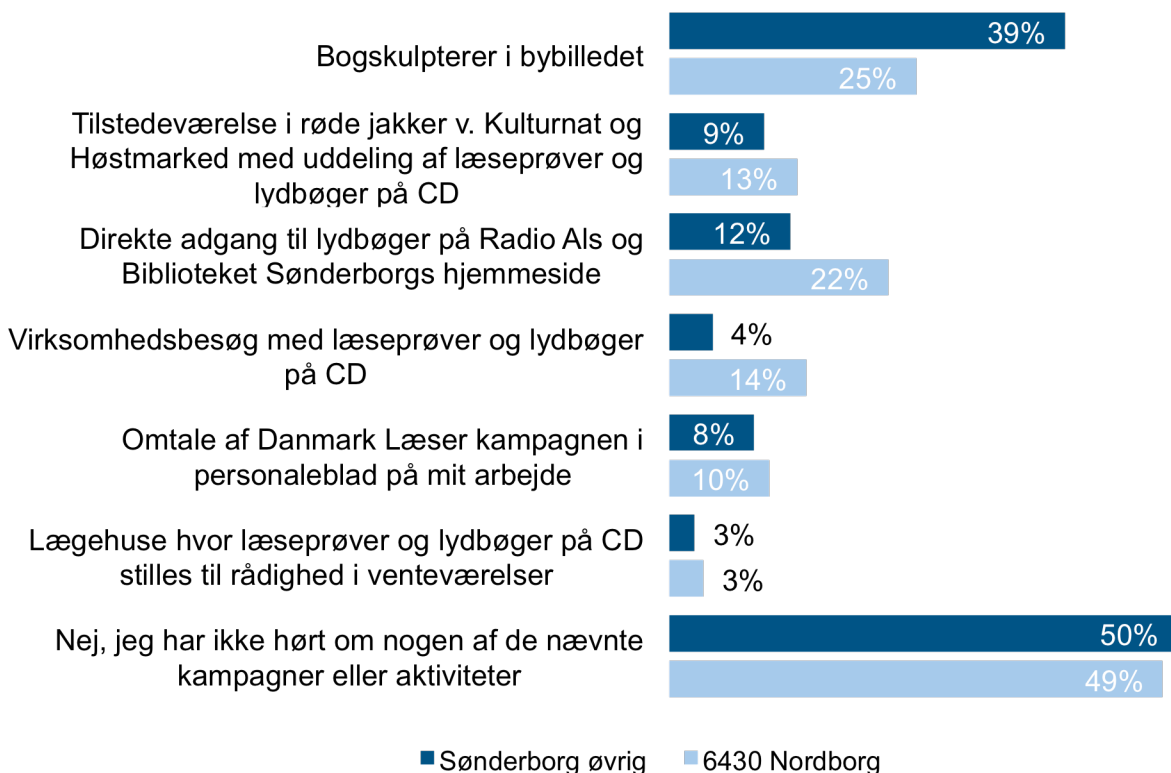
Det mest kendte tiltag er bogskulpturer i bybilledet. En fjerdedel af de adspurgte, 25%, har bemærket dette. Næsten lige så mange, 22%, har hørt om direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs hjemmeside.

14% har bemærket virksomhedsbesøg med læseprøver og lydbøger på CD, og næsten lige så mange, 13%, har bemærket tilstedeværelse af personer i røde jakker ved Høstmarked i Nordborg, med uddeling af læseprøver og lydbøger på CD.

10% af de adspurgte har bemærket omtale af Danmark Læser kampagnen i personaleblade på deres arbejde, mens kun 3% har bemærket lægehuse, hvor læseprøver og lydbøger på CD stilles til rådighed i venteværelser.

Figur 2 nedenfor viser forskelle mellem borgere i 6430 Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt, med hensyn til kendskab til bibliotekets kampagner. Bemærk at denne figur er den eneste i denne rapport, som indeholder besvarelser fra andre end Nordborgs borgere.

Figur 2: Kendskab til følgende tiltag i 6430 Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt

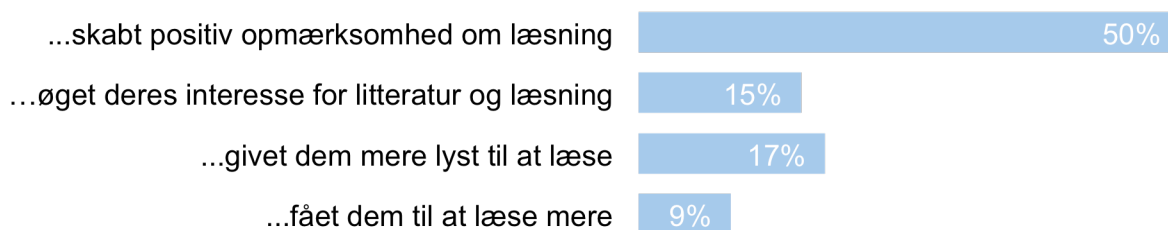
Figur 2 viser, at 39% af de adspurgte i Sønderborg Kommune i øvrigt har bemærket bogskulpturer i bybilledet, mens 14 procentpoint færre af de adspurgte i Nordborg har bemærket disse. Dette kunne tyde på, at bogskulpturerne har været mindre synlige i Nordborg, end de har været i de øvrige byer hvor de har været stillet op (Sønderborg, Gråsten, og Vester Sottrup).

Et andet punkt med stor forskel mellem Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt er kendskabet til direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs kommune. Mens 12% af de adspurgte i Sønderborg Kommune i øvrigt kender til dette, kender 22% af de adspurgte i Nordborg til dette. Også med hensyn til virksomhedsbesøg med læseprøver og lydbøger på CD er kendskabet i Nordborg større – 4% kender til dette i Sønderborg Kommune i øvrigt, mens 14% kender til dette i Nordborg.

Med hensyn til de øvrige kategorier forekommer der ikke bemærkelsesværdige forskelle med hensyn til kendskab.

Figur 3 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der mener, at den eller de kampagner, de har bemærket, har haft en af følgende positive effekter.

Figur 3: Andel der mener, at den eller de kampagner, de har bemærket, har...

Figur 3 viser, at hele 50% af de adspurgte mener, at bibliotekets kampagner har skabt positiv opmærksomhed om læsning. Når det kommer til mere konkrete og personnære ting, er besvarelserne dog mere forsigtige. 17% angiver, at kampagnerne har givet dem lyst til at læse mere. 15% angiver at kampagnerne har øget deres interesse for litteratur og læsning. Når det kommer til faktisk at læse mere, mener kun 9% at kampagnerne har haft denne effekt.

Figur 4 nedenfor viser ændringen fra nulpunktsmålingen i 2014 til eftermålingen i 2015, med hensyn til Nordborgs borgeres lyst til at læse romaner.

Figur 4: Andel af Nordborgs borgere med interesse for at læse romaner

Figur 4 viser en mulig positiv effekt af de læsefremmende indsats fra 2014 til 2015. Figuren viser, at der ved nulpunktsmålingen i 2014 var 41% af Nordborgs borgere som angav, at de var noget eller meget interesserede i at læse romaner. Ved eftermålingen i 2015 er dette tal steget til 47%, altså en forbedring på 6 procentpoint.

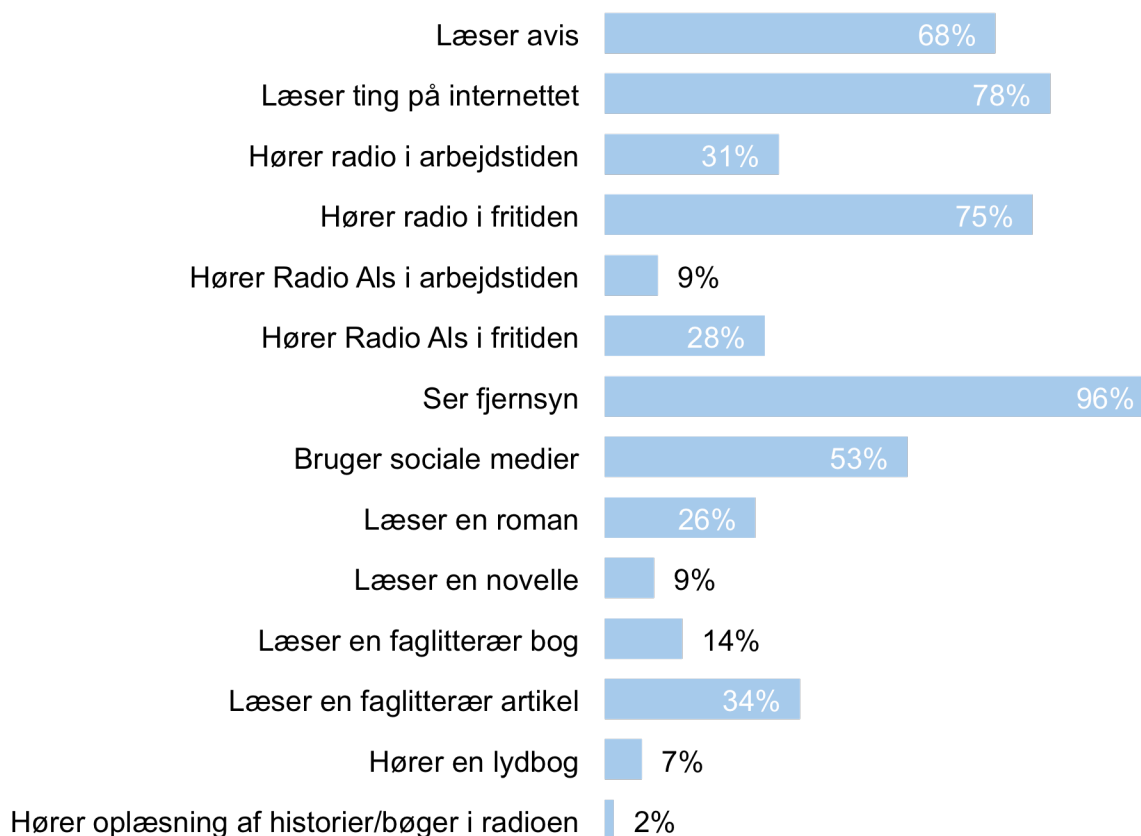
3. Status for Nordborgs borgere i 2015

Dette afsnit omhandler borgerne i Nordborg med hensyn til deres læseprofil i 2015.

Nedenfor gennemgås først hyppighed af benyttelse af forskellige medier, herefter interesse for litteratur og litteraturrelaterede aktiviteter, herefter de adspurgtes foretrukne måde at læse en roman på, og til sidst deres vurdering af, hvor nemt eller svært de forstår forskellige tekster og informationstyper.

Figur 5 nedenfor viser de andele af de adspurgte, der typisk anvender følgende medier en eller flere gange om ugen.

Figur 5: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere

Figur 5 viser, at det hyppigst benyttede medie er fjernsynet. 96% angiver, at de benytter dette en eller flere gange om ugen. Efter dette kommer internettet – 78% angiver, at de læser ting på dette en eller flere gange om ugen.

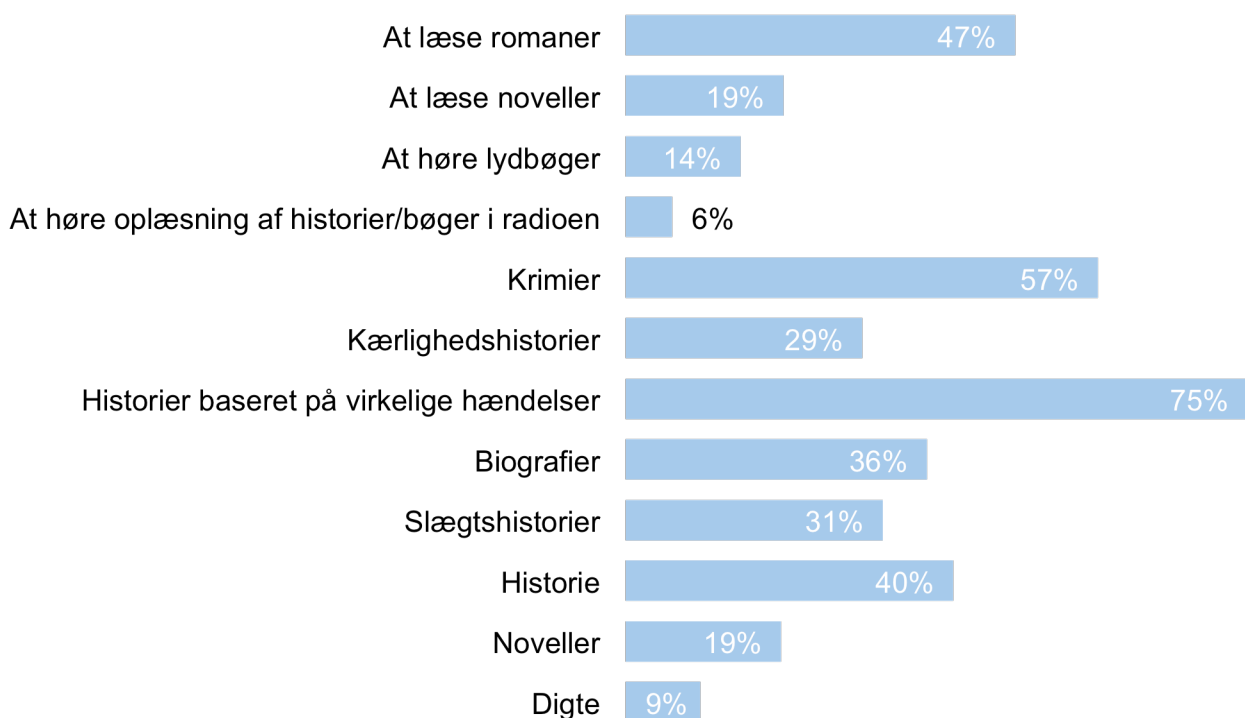
Radio er også et populært medie. 75% angiver at de en gang om ugen eller oftere hører radio i fritiden, mens betydeligt færre, 31%, hører radio i arbejdstiden en gang om ugen eller oftere. Ser man specifikt på Radio Als, fremgår det, at der på ugebasis er 28%, der hører kanalen i fritiden, og 9% der hører den i arbejdstiden.

Et andet populært medie er avisen, med 68% der læser denne ugentligt eller oftere. Over halvdelen af de adspurgte, 53%, benytter sociale medier en eller flere gange om ugen.

34% læser faglitterære artikler, 26% at de læser romaner, 14% at de læser faglitterære bøger, og kun 9% at de læser noveller ugentligt eller oftere. Meget få, 7%, hører lydbøger ugentligt eller oftere, mens kun 2% angiver, at de hører oplæsning af historier/bøger i radioen en eller flere gange om ugen.

Figur 6 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der er interesserede i følgende typer litteratur.

Figur 6: Andel der er noget eller meget interesserede i følgende aktiviteter

Af Figur 6 fremgår det, at mange af de adspurgte, 75%, er interesserede i historier baseret på virkelige hændelser. Stor interesse er der også for krimier, med 57% der angiver, at de

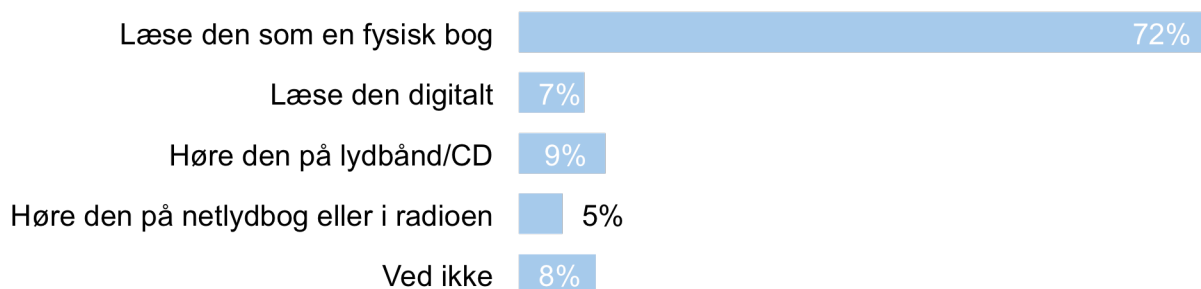
er noget eller meget interesserede. Også populært er det at læse romaner, med 47% der angiver interesse.

Herefter følger historie, biografier, og slægtshistorier, med henholdsvis 40%, 36%, og 31% interesserede. Blandt de mindre populære kategorier findes noveller/at læse noveller, med 19% interesserede, og at høre lydbøger, med 14% interesserede.

Kategorierne hvor færrest angiver, at de er noget eller meget interesserede, er digte, med 9%, og at høre oplæsning af historier/bøger i radioen, med 6%.

Figur 7 nedenfor viser de adspurgtes foretrukne måde at læse/høre en roman på.

Figur 7: Foretrukken måde at læse/høre en roman på

Figur 7 viser, at de adspurgte i alt overvejende grad foretrækker at læse romaner som fysiske bøger. Hele 72% angiver dette som førsteprioritet. De øvrige muligheder ligger nogenlunde lige, med lave andele der foretrækker disse. 9% foretrækker at høre en roman på lydbånd/CD, 7% at læse den digitalt, og 5% at høre den på netlydbog eller i radioen. 8% angiver, at de ikke ved hvordan de foretrækker at læse/høre en roman.

Figur 8 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der synes det er nemt at høre/læse og forstå forskellige typer litteratur.

Figur 8: Andel der synes at det er nemt eller meget nemt at gøre følgende

Figur 8 viser, at der inden for de fleste typer litteratur kun er få problemer med forståelsen. 87% angiver at det er nemt eller meget nemt at forstå og læse indholdet i avisartikler. For romaner er det tilsvarende tal 78%, for noveller 63%, og for breve og beskeder fra det offentlige er tallet 60%.

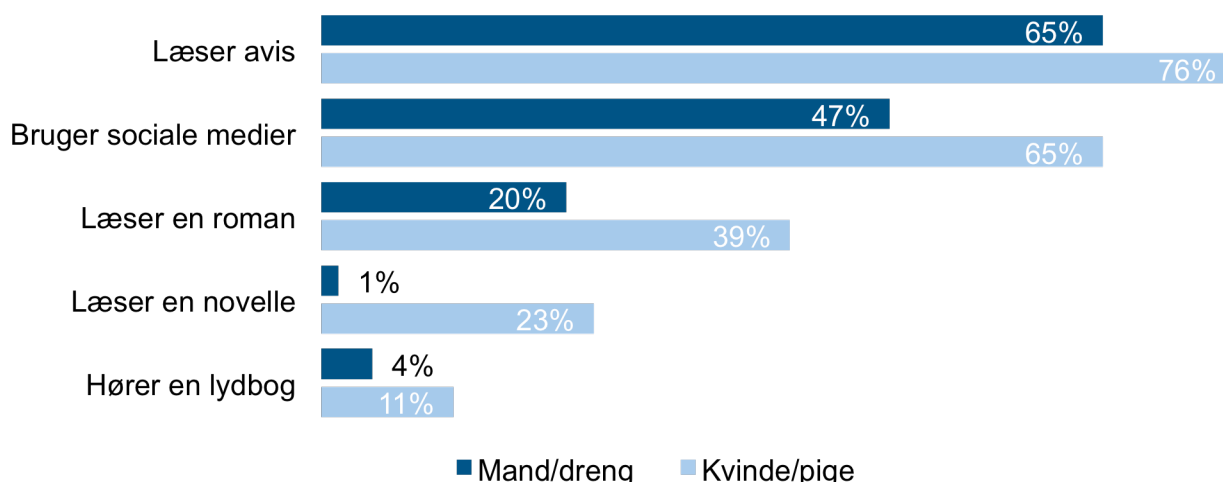
Nordborgs borgere har dog sværere ved at forstå indholdet ved oplæsning. Kun 39% angiver, at de har nemt eller meget nemt ved at høre og forstå indholdet i lydbøger. Dette betyder, at 61% af de adspurgte har svært ved dette. 38% har nemt eller meget nemt ved at høre og forstå indholdet ved oplæsning i radioen, hvilket betyder at 62% har svært ved det samme.

4. Forskelle mellem køn og aldersgrupper

I undersøgelsen er der gennemført nærmere analyse og statistiske tests for variationer på tværs af køn, alder, uddannelse og arbejde. Dog blev der kun fundet interessante og signifikante forskelle med hensyn til køn og alder. Nedenfor gennemgås køns indflydelse på benyttelse af medier, alders indflydelse på benyttelse af medier, og alders indflydelse på foretrukken måde at læse/høre en roman på.

Figur 9 nedenfor viser forskelle i hvor ofte de to køn læser avis, bruger sociale medier, læser romaner, læser noveller, og hører en lydbog.

Figur 9: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere, sammenholdt med køn

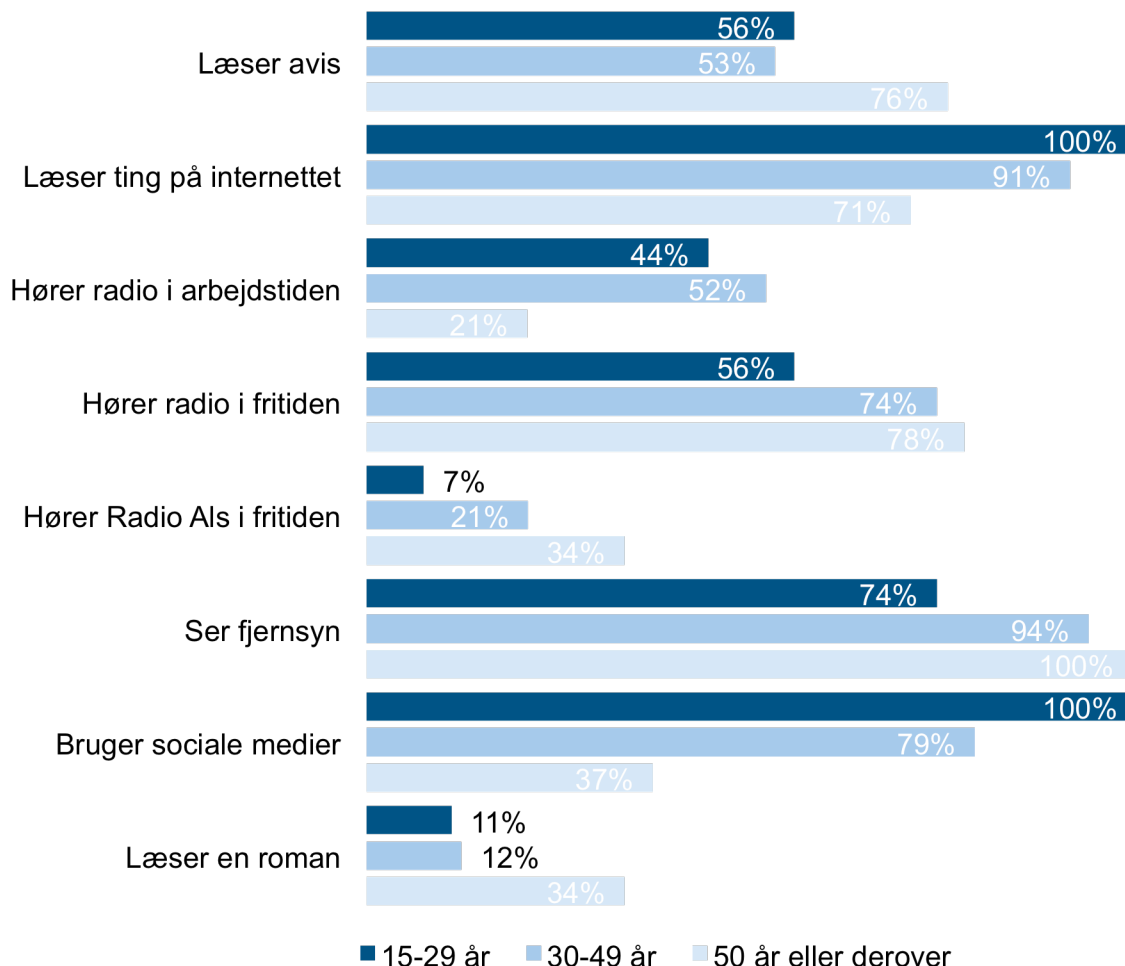

Af Figur 9 fremgår det, at kvinder generelt benytter medier oftere end mænd. Størst er forskellen ved noveller, hvor 22% flere kvinder end mænd læser dem en eller flere gange om ugen. Herefter følger romaner, hvor 19% flere kvinder end mænd læser dem ugentligt eller oftere. Forskellen ved sociale medier er også stor, med 18% flere kvinder end mænd, der benytter disse en eller flere gange om ugen.

Ved aviser findes der en mindre forskel, med 11% flere kvinder end mænd, der læse disse ugentligt eller oftere. Den mindste påviste forskel er ved lydbøger, med 7% flere kvinder end mænd, der hører disse en gang om ugen eller oftere.

Figur 10 nedenfor viser alders indflydelse på hyppigheden af benyttelse af forskellige typer medier.

Figur 10: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere, sammenholdt med alder

Figur 10 viser store forskelle i de forskellige aldersgruppers medievaner. Blandt de mest bemærkelsesværdige er læsning af ting på internettet og brug af sociale medier. Det fremgår, at 100% af de adspurgte i alderen 15-29 år læser ting på internettet ugentligt eller oftere, mens tallet hos de 50-årige og ældre er nede på 71%. Ligeledes bruger 100% af de adspurgte i alderen 15-29 år sociale medier ugentligt eller oftere, mens tallet for de 50-årige og ældre kun er 37%.

En omvendt tendens ses ved benyttelsen af fjernsyn. Her angiver 100% af de 50-årige og ældre, at de benytter dette ugentligt eller oftere, mens 74% af de 15-29-årige angiver dette.

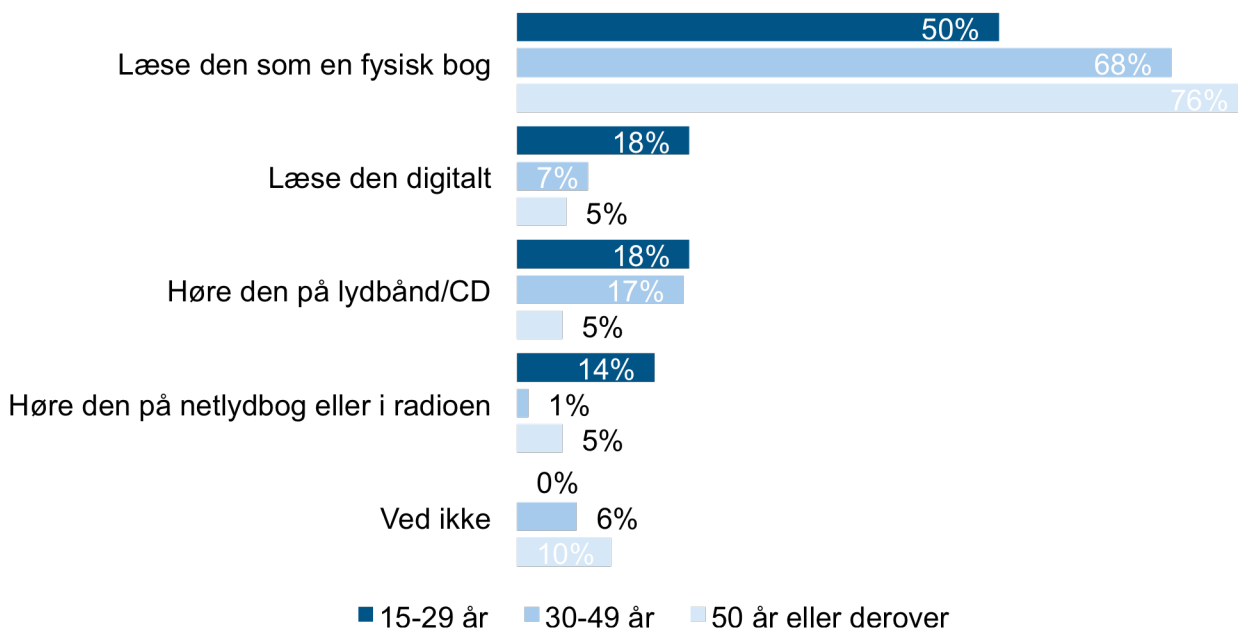
Også med hensyn til radio i fritiden gør dette mønster sig gældende – 78% af de 50-årige og ældre hører radio i fritiden ugentligt eller oftere, mens kun 56% af de 15-29-årige gør dette. Tendensen gør sig også gældende med Radio Als i fritiden. Når det kommer til radio i arbejdstiden er tendensen mindre klar – dette skyldes sandsynligvis, at en stor andel af de 50-årige og ældre ikke har nogen arbejdstid.

Også når det kommer til romaner er det blandt de højere aldersklasser, at den hyppigste benyttelse forekommer. 34% af de 50-årige og ældre angiver, at de læser i en roman ugentligt eller oftere, mens kun 11% af de 15-29-årige angiver dette.

Med hensyn til aviser er sammenhængen mellem alder og brugshyppighed ikke helt så entydig, som den er med nogle af de andre medier. Det kan dog påpeges at 76% af de 50-årige og ældre læser aviser en eller flere gange om ugen, mens betydeligt færre, 56%, af de 15-29-årige gør dette.

Figur 11 nedenfor viser alders indflydelse på ens foretrukne måde at læse/høre en roman på.

Figur 11: Foretrukken måde at læse/høre en roman på, sammenholdt med alder

Figur 11 viser en klar sammenhæng mellem alder og foretrukken måde at læse en roman på. Blandt de 50-årige og ældre foretrækker langt de fleste, 76%, at læse en roman som en fysisk bog. Samme tal for de 15-29-årige er nede på halvdelen, 50%. Til gengæld foretrækker flere i denne gruppe at læse bøger digitalt. 18% af de 15-29-årige foretrækker at læse en roman digitalt, mod kun 5% af de 50-årige og ældre. Ligeledes foretrækker 18% af de 15-29-årige at høre en roman på lydbånd/CD, mod 5% af de 50-årige og ældre.

Også med hensyn til netlydbøger og radio er de unge mere positive – 14% af de 15-29-årige foretrækker at høre en roman således, mod 5% af de 50-årige og ældre.